

Geografisk Orientering

August 2016

46. årgang // Nr. 3



GO GEOGRAF FORBUNDET

EN VERDEN I BEVÆGELSE

Migration er ikke noget nyt fænomen, mennesker har altid bevæget sig af vidt forskellige årsager. Flygtninge kan siges at være en særlig 'type' af migranter.

Side 6



FLUGTEN FRA DANMARK

En af dem, der flygtede fra Danmark er tidligere overrabbiner Bent Melchior. Geografisk Orientering mødtes med ham for at få hans historie..

Side 14





Geografisk Orientering

Geografiforbundets
medlemsblad

Medlemskontingent for 2015-2016:
Almindeligt medlemskab: 300kr.
Familie (par): 400 kr.
Studerende: 175 kr.
Institutioner, skoler o. lign.: 525 kr.

Henvendelse om medlemskab/abonnement mv.:
GO Forlag
Anker Heegaards Gade 2, 3.tv., 1572 København V
Tlf. 6344 1683
E-mail: go@goforlag.dk
Hjemmeside: www.geografiforlaget.dk

Redaktion:
Ansvarshavende redaktør og annoncetegning:
Andreas Egelund Christensen
Sortedam Dossering 101, 2-4, 2100 København Ø
Tlf. 2670 8038
E-mail: aec@ign.ku.dk

Hanna Lia Fosberg
Iben Højsgaard
Louise Glerup Ager
Michael Helt Knudsen
Morten Hasselbalch
Nikka Sandvad
Ole Pagh-Schlegel
Rasmus Skov Olesen
Sebastian Toft Hornum
Teis Hansen
Tobias Filskov Petersen

Anmelderredaktør:
Morten Hasselbalch
Bakkevej 16B, Hareskovby, 3500 Værløse
Tlf. 6166 6232
E-mail: mnh@detfri.dk

Annoncepriser:
1/1 side: 7.000kr.
1/2 side: 4.000 kr.
Bagside: 7.000 kr.
Andre formater: 2.800-3.100 kr.
Se endvidere annoncereklame på hjemmesiden.

Deadlines for 2016: 20/4; 20/6; 20/8; 20/10; 20/1-17.
GO udkommer medio marts, juni, august, oktober
og december.
© Geografisk Orientering (GO)
Ikke kommerciel udnyttelse tilladt med kilde-
angivelse

Kode til registrering på forbundets hjemmeside:
1971GO2008

Layout og ombrydning:
jip_jip_-_www.jipjip.dk
jip@jipjip.dk - Tlf. 6130 3832
Tryk: BB Offset. Oplag: 2500
ISSN 0105-4848

Geografiforbundets styrelse:
Formand: Christina Gellert Kørstein, Tlf. 3031
7004, Lyongade 13, 4.th, 2300 Kbh S, E-mail: ck@geografiforbundet.dk

Næstformand: Ditte Marie Pagaard, Tlf. 2462 9099

Kasserer: Jens Korsbæk Jensen,
Acaciavej 5, 1867 Frederiksberg C, Tlf. 3141 1767
Giro (kontingent): 3178048

Kursusudvalg:
Formand: Lise Rosenberg, Tlf. 4364 1319 / 2239
7777, E-mail: lr@geografiforbundet.dk
Brynjolfur Thorvardsen, Tlf. 8832 1600
Mette Starch Truelsen, Tlf. 4921 6021
Susanne Rasmussen, Tlf. 86167319
Alice Bæk Carlsen, E-mail: aliceb@geografiforbundet.dk

Fagudvalg:
Formand: Henning Lehmann, Tlf. 3871 2640,
E-mail: h@geografiforbundet.dk
Christina Gellert Kørstein, Tlf. 3031 7004
Ditte Marie Pagaard, Tlf. 2462 9099
Jon Bøje Hansen, Tlf. 20735657
Jonas Straarup Christensen, Tlf. 28925801

Forlagsbestyrelse:
Formand: Erik Sjerslev Rasmussen, Tlf. 8684 5058,
e-mail: esr@goforlag.dk
Christina Gellert Kørstein, Tlf. 3031 7004
Lars Bo Kinnerup, Tlf. 5784 8005
Jens Korsbæk, Tlf. 3141 1767
Bo Hildebrandt
Nikolaj Charles Bunniss, E-Mail: ncb@geografiforbundet.dk

Hjemmeside, Webmaster og First Class:
Brynjolfur Thorvardsen, Tlf. 8832 1600, E-mail:
binni@binni.eu

Regional kontaktperson:
Lise Rosenberg, Tlf. 4364 1319 / 2239 7777, E-mail:
lr@geografiforbundet.dk

Redaktionens forord

FLYGTNINGE

Flygtninge er et emne man ikke kommer uden om i den offentlige debat i dag. Den nuværende flygtningekrise fylder meget i medierne, og det er kommet på den globale dagsorden at finde en løsning på, hvordan verdenssamfundet skal håndtere de mange mennesker på flugt, et antal som ifølge FN ikke har været højere siden Anden Verdenskrig. Alle fra politikere og verdensledere, til aktivister og borgere har holdninger til, hvordan man bedst kan håndtere flygtningesituationen, som er opstået som resultat af krige og uroligheder rundt omkring i verden. Men hvad betyder det egentlig at være flygtning og hvordan har flygtningestrømmene set ud gennem tiden? Dette temanummer af Geografisk Orientering bringer artikler, som giver et indblik i de mange historier og ansigter som flygtninge kan have. Nummeret lægger ud med artiklen "En verden i bevægelse", hvori Ph.d.-studerende Ditte Brøgger, skriver om migration og mennesker i bevægelse fra et teoretisk perspektiv, herunder også flygtninge. Hvorfor migrerer folk? Hvor længe skal de være væk for at være migranter? Og hvad er deres rolle i samfundets udvikling? er nogle af de spørgsmål hun belyser.

I bladets anden artikel "Flugten fra Danmark" bliver vi, sammen med Geografisk Orienterings Rasmus Skov Olesen, inviteret indenfor hos tidligere overrabbiner Bent Melchior, som fortæller om dengang han selv flygtede fra Danmark til Sverige under Anden Verdenskrig. Derefter møder vi generalsekretær for Dansk Flygtningehjælp Andreas Kamm og grundlægger af Venligboerne Merete bonde Pilgaard, som fortæller om deres erfaringer med og oplevelser af danskerne i mødet med flygtninge, helt fra modtagelsen af Ungarske flygtninge i 1956 indtil i dag og de kommer med deres bud på hvad man kan gøre for at hjælpe.

Bladets fjerde artikel er to portrætter af flygtninge, som fortæller om deres meget forskellige rejser fra henholdsvis Syrien og Kina til Danmark, hvor de bor i dag.

Temanummeret slutter af med artiklen "Fordrevet af Klimaforandringer" af Britta Elise Lehmann, som introducerer os til begrebet "klimaflygtning". Klimaforandringerne som vi står over for i dag tvinger folk på flugt fra områder, som bliver ubeboelige pga. tørke eller oversvømmelser, og det er nødvendigt at forholde sig til disse fordrevne der, som det er nu, falder uden for den traditionelle forståelse af hvad en flygtning er.

Rigtig god læselyst fra temareaktionen ved Michael Helt Knudsen, Rasmus Skov Olesen, Andreas Egelund Christensen og Hanna Lia Fosberg

Forsidefoto: Syrisk dreng venter foran porten til Moria flygtningelejr på den græske ø Lesbos - efter en rejse over Middelhavet i fyldte gummibåde fra Tyrkiet.

Foto: Jesper Houborg
Næste nummer: Vand

Flygtninge

TEMA

- 06 // En verden i bevægelse
- 14 // Flugten fra Danmark
- 18 // Når danskerne byder velkommen
- 22 // Portrætter af flygtninge
- 26 // Fordrevet af klimaforandringer?

GEOMIX

- 29 // Månedens link
- 30 // Ideer til undervisningen
- 32 // Katastrofer på skoleskemaet
- 37 // Dagens geograf
- 38 // Danmark i balance

GEOMIX

- 45 // Hvor er geografien?
 - 46 // Årsberetninger fra udvalg
 - 47 // Indkaldelse til generalforsamling
 - 52 // Fagudvalgets klumme
 - 53 // Regional- og studieture
-



s. 18

Når danskerne byder velkommen

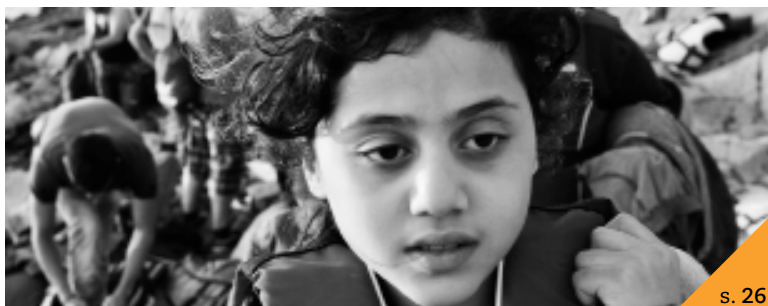
Geografisk Orientering har talt med henholdsvis Generalsekretær for Dansk Flygtningehjælp Andreas Kamm og sygeplejerske og grundlægger af Venligboerne Merete Bonde Pilgaard.



s. 22

Portrætter af flygtninge

Geografisk Orientering har talt med to flygtninge for at høre deres historie og finde ud af, hvem de er.



s. 26

Fordrevet af klimaforandringer?

Der skrives meget om klimaflygtninge i medierne, men egentlig ved ingen endnu, hvor mange såkaldte klimaflygtninge verden vil risikere at skulle imødegå i fremtiden.



Redaktionen

Ansvarshavende redaktør



Andreas Egelund Christensen

Ph.d. Geografi, Adjunkt ved Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet



Hanna Lia Fosberg

Geografistuderende ved Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet



Iben M.H. Højsgaard

Cand.scient. i geografi
Specialkonsulent, DSB



Rasmus Skov Olesen

Geografistuderende ved Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet



Louise Glerup Aner

Ph.d. Geografi, Adjunkt ved Institut for Socialt Arbejde, Professionshøjskolen Metropol.



Ole Pagh-Schlegel

Geografistuderende ved Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet



Michael Helt Knudsen

Ph.d. Geografi.
Fagredaktør,
Trap Danmark



Morten Hasselbalch

Cand.scient. i geografi
Lektor i geografi og
samfunds-fag, Det frie
Gymnasium



Nikka Sandvad

Geografistuderende ved Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns Universitet



Sebastian Toft Hornum

Kandidatstuderende på klimaudannelsen (CCIMA), Københavns Universitet



Teis Hansen

Ph.d., Associate
Senior Lecturer at the
Department of Human
Geography, Lund
University.



Tobias Filskov Petersen

Skov- og landskabsin-
geniørstuderende ved
Institut for Geovidenskab
og Naturforvaltning,
Københavns Universitet

NATUREN KALDER!

I den sidste tid har jeg beskæftiget mig en del med betydningen af nærvær og opmærksomhed i tilknytning til elevers læring og koncentration. Den nærværende lærer, er en lærer, der giver sig tid til at være til stede i relationen til eleverne, selvom andre arbejdsopgaver presser sig på, når klokken ringer til frikvarter, eller når klassens 25 andre elever søger den samme opmærksomhed. Det lyder flot og emmer af pædagogisk overskud, og mange lærere vil nok nikke genkendende til, at netop det at være nærværende og fuldt til stede i relationer kan være opslidende og energikrævende, og også udfordrende i en travl hverdag. Ikke mindst i en tid, hvor der er så massivt et fokus på testresultater, målstyret undervisning og adgangs-krav til gymnasiale uddannelser. Ikke desto mindre, men måske netop derfor, kan det betale sig at sætte målstyring og evaluering i baggrunden for en stund, når vi omgås eleverne. Ofte bringes der i forskellige aviser og magasiner kronikker, klummer og debatter, der sætter fokus på, at eleverne i grundskolen og på andre uddannelsesniveauer er udfordrede på deres koncentration; at de er trætte grundet de længere skoledage og de stadig flere krav til deres præstationer. En fælles pointe, de mange skriv hiver frem, er, at nærværet og de sociale relationer er et stærkt nedprioriteret område i nutidens diskussion om kompetencer og faglige målsætninger. Det paradoksale ligger her i, at forskning i læring netop viser, at læring er betinget af bl.a. elevernes evne til at være nærværende opmærksom i nuet og deres sociale evner til at indgå i relationer (Svinth, 2010).

Den amerikanske journalist Richard Louv, der var keynote speaker ved dette års Big Bang-konference i Aarhus, har undersøgt, hvordan børns manglende koncentration, nærvær og opmærksomhed kan forbindes direkte med en mangel på natur i deres livstilværelse. Louv betegner det "naturunderskud" og understreger, at naturen er afgørende for det enkelte barns udvikling af fysisk såvel som følelsesmæssig sundhed. Han mener, at naturens ro og rum er med

til at skabe og styrke en robusthed hos børn, der indbefatter mental skarphed, kreativitet og socialt og energimæssigt overskud. Disse tanker ligger godt i tråd med de overvejelser, som psykolog Svend Brinkmann gør sig i sin bog "Stå fast", der er et psykologisk modspil til den zapp-kultur, der præger samfundets udvikling i dag. Brinkmann taler her om vigtigheden i at kunne slå rødder og være fordybet. En pointe er her, at læreren, ved at investere i arbejdet med nærvær og opmærksomhed hos eleverne, samtidig åbner for elevernes modtagelighed for læring og dermed deres evner til at fordybe sig i en læringssituation.

Lad os lære børn og unge at bruge naturen omkring dem til at skabe rum for ro og fordybelse i nærværet med hinanden. I den forbindelse vil jeg reklamere for Naturens Dag d. 11. september 2016, som er en oplagt mulighed for at dyrke natur og naturvidenskab, de sociale relationer og de gode oplevelser. Læs mere om arrangementet og de forskellige aktiviteter for dagen her: <http://www.dn.dk/Default.aspx?ID=21471>

Kilder:

Brinkmann, S. (2014). Stå fast: et opgør med tidens udviklingstvang. Kbh: Gyldendal Business.

Louv, R. (2008). Last Child in the Woods: Saving Our Children from Nature-Deficit Disorder, Algonquin Books.

Svinth, L. (2010). Nærvær i pædagogisk praksis: mindfulness i skole og daginstitution. København: Akademisk Forlag.

Christina Gellert Kürstein
Formand for Geografforbundet



Af: Ditte Brøgger

EN VERDEN I BEVÆGELSE

LOADKING Super

कुनै पनी ससाल दुवानीको लागी
हामीलाई सम्झनुहोस (भिससेन बस्नेत)
मो. ९८४८९९२११५



Fig. 1. En familie flytter med alle deres ejendele.
Foto: Ditte Brøgger

De seneste år har der været et øget fokus på migration i medierne grundet de strømme af både flygtninge og migranter, der kommer til Europa. Migration er ikke noget nyt fænomen, mennesker har altid bevæget sig. Eksemplerne tæller blandt andre jæger-samlerfolket, der var cirkulære migranter, størstedelen af USA's befolkning, som de fleste nok er bekendte med, er efterkommere af nybyggere fra et overbefolket Europa, til det moderne samfunds interne migranter, der flytter fra land til by. Alle var eller er migranter, men af vidt forskellige årsager, i vidt forskellige kontekster.

I denne artikel vil jeg opridse nogle migrationstemaer og give et bud på en analyse af migrations-begrebet. Det vil forhåbentligt gøre det lettere at forstå og forholde sig til de konstante migrationsstrømme, vores verden består af. Det vil også bidrage til en forståelse af, hvorfor begrebet migrant ikke er entydigt. Flygtning kan siges at være en særlig 'type' af migranter. Migrant er en overkategori, der betegner mange forskellige mennesker i bevægelse. Flygtning er derfor ikke det samme. Dette vil blive uddybet tydeligere efter gennemgang af migrationstypologierne.

Migrationstypologi

Vi finder en række migrationskarakteristika til analyse af, hvad migration er og hvilke migrationstyper, der eksisterer, hos den engelske geograf Russel King. Kings karakteristika omhandler primært afstandsforhold, rumlige eller geografiske forhold samt det temporale aspekt - altså i hvilken tidsperiode og med hvilken varighed og /eller hyppighed der migreres. Herudover inddrager King karakteristika ved den enkelte migrant i form af person- og familiemæssige forhold samt livsbegivenheder.

Migration - Hvor til?

Migrationens destination kan have noget med afstand at gøre, den kan have noget med landegrænser at gøre, den kan have noget med kulturelle og sociale grænser at gøre og den kan have noget med områders geografiske karakteristika at gøre. Naturligvis har afstand betydning i forhold

til migration, om end betydningen ændres gennem tiderne. Min farfar fortalte mig engang om sin gamle moster, der boede i en lille landsby 30 km fra Horsens, som kun havde været i storbyen Horsens én gang i sit liv. Det var i slutningen af 1800-tallet. Dengang var 30 kilometer en stor afstand. I dag er der mange, der dagligt pendler mellem hendes landsby og Horsens eller over langt større afstande. Ligesom pendlerafstanden har ændret sig, har migrationsafstanden også ændret sig, ikke mindst som følge af udviklingen i transportmulighederne. Det er en del af hvad geografen David Harvey kalder en 'time-space compression' af vores samfund.

Landegrænser kan være en barriere i forhold til migration. Landegrænser kan være identisk med en sprogmæssig og kulturel grænse, som hæmmer migration. Men sådan er det ikke altid: For de af os, der bor på Sjælland, kan migration til Malmø være mere nærliggende end migration til Ålborg. Her er det afstandsmæssige en vigtigere faktor end sproglige og kulturelle barrierer. Ja, sådanne er måske slet og ret ikke-eksisterende i forbindelse med landegrænsen i ovennævnte tilfælde. Det kan de derimod sagtens være indenfor en stats grænser. Nogle vil opleve stor utryghed ved migration fra en egn af et land til en anden. Dette vil være mest udtalt, hvis man bor i et stort land som Kina eller USA. Her kan migration fra den ene ende af landet til den anden betyde, at man krydser store kulturelle og sociale grænser.

Når King peger på, at den geografiske karakteristika af områder er af betydning, handler det for eksempel om at flytte fra en lille by til en stor by. Nogle mennesker vil ikke se det store problem i at flytte fra den ene storby til den anden, hvorimod de vil få problemer, hvis

Migrations typologi

Afstand	Geografisk
Interkontinental, international, intern, interregional, lokal	Land-by, by-land, land-land, by-by (intra eller inter)
Tid	Varighed – hyppighed
Permanent, midlertidigt, cirkulær, sæsonbaseret	Førstegangs migration, tilbage migration, gentaget migration, kæde migration, kontinuerlig migration.
Tidspunkt i livet	Civils stand – køn – familie
Baby, barn, ung, voksen, ældre, krop (efter død)	Individuel mand, individuel kvinde, husstand, familie, gruppe af mænd, gruppe af kvinder, stor gruppe

de skulle flytte fra en storby til en lille landsby. Migration handler ikke kun om mennesker, der krydser landegrænser. Migration handler om fysisk mobilitet i det hele taget, hvor afstand er relativ og af varierende betydning.

Migration – Hvor længe?

Et andet element i migrationstypologien omhandler varighed: Hvor lang tid skal en person opholde sig et sted, før han/hun er migreret dertil? De fleste er nok enige om, at en ferierejse til Thailand i to uger ikke kan beskrives som migration. Men er der tale om migration, hvis en person får en toårig jobkontrakt i Afrika eller USA? Og kan man tale om migration, hvis personen opholder sig et sted illegalt og aldrig får 'papir' på sit ophold? I Danmark er der relativt få illegale migranter, selv om antallet er stigende. Men globalt set er registrering af mennesker helt anderledes. Størstedelen af jordens migranter har ikke, og vil aldrig få "papir" på deres ophold. I mange tilfælde er opholdets varighed ikke defineret på forhånd, men defineres af omstændighederne i fraflytningsområdet f.eks. konflikt, katastrofe eller krig, eller i destinationsområdet f.eks. mulighederne for økonomisk indtjening. Der ses herudover ofte periodevis migration, hvor migranten i perioder er i hjemlandet og i perioder på migrantdestinationen – med varierende hyppighed. Konklusionen må være, at migration er vanskelig at definere udelukkende ud fra et tidsperspektiv, men at tidsperspektivet på den anden side er væsentligt i forhold til at beskrive migrationens karakter.

Migration – Hvorfor?

Den britiske antropolog Katy Gardner peger på, at der er forskellige begivenheder i et menneskes liv, der kan føre til migration, f.eks. indgåelse af ægteskab. Omvendt kan migration også føre til vigtige begivenheder i et menneskes liv. Her er indgåelse af ægteskab igen et godt eksempel. Endvidere kan migration i visse tilfælde være et resultat af tvang. Eksempler herpå er 'forced displacement' i forbindelse med store anlægsprojekter som f.eks. bygning af dæmninger, tvangs- og arrangerede ægteskaber eller den, i tidligere perioder, udbredte slavehandel. Desuden sker 'forced displacement' også ved forhold, der er livstruende, som for eksempel krig, forfølgelse eller konflikt (flygtning). Men oftest har beslutninger om at migrere ikke sammenhæng med specifikke begivenheder i livet eller andre personers og myndigheders tvang. Overordnet set kan man sige, at migration nu til dags oftest skyldes et ønske om at forbedre egen eller familiens situation.

Diskurs og sprogbrug

Den aktuelle debat om flygtninge og migranter handler om personer, der ønsker at forbedre deres egen eller familiens situation. Nogle forlader deres hjemland på grund af krig, forfølgelse osv. Men i de seneste år snakkes der også om 'klimaflygtninge' og 'fattigdomsflygtninge'. Spørgsmålet er, hvornår en persons livsgrundlag er så truet, at man er "berettiget" til at flygte? Hvor tæt på skal bomberne falde, for at man kan anses for at bo i et krigsområde? Hvornår er fattigdom af en udstrækning, der berettiger til, at man søger nye græsange? Er det når man lever under fattigdomsgrænsen, eller er det når man ikke kan få en skål ris om dagen? Eller er det, når man ikke kan dyrke de afgrøder, man normalt kan dyrke? Og i forhold til klimaflygtninge: Hvor stor skal en modelberegnet risiko være, for at man vil være i fare ved en oversvømmelse, tørke eller andre klimamæssige påvirkninger?

Det er i sammenhæng med ovenstående debat, at det nye begreb "bekvemmelighedsmigranter" er opstået. Og det er også i denne sammenhæng at sondringen mellem flygtning og migranter forsøges draget. En sondring, der for mig at se rummer flere fejlmuligheder end afklaringsmuligheder.

I den politiske debat undlades ordet 'flygtning' ofte fordi flygtninge i henhold til de internationale konventioner har andre rettigheder end migranter. Lande er forpligtiget til at tage sig af mennesker, der er internationalt fordrevne, men har ingen forpligtigelser over for migranter. Flere rapporter omhandler situationen i Europa benytter ikke ordet 'flygtning' men kun 'migrant'. Et andet retorisk trick er at benævne flygtninge som "asylansøgere", netop for ikke at anerkende deres status som flygtninge. Flygtning er en særlig kategori af migranter, men systemet, der definerer om en flygtning har ret til at opnå flygtningestatus, om personens liv er tilstrækkeligt truet, og om personen har særlige rettigheder, er ofte meget bureaukratisk og processen kan være meget langtrukken.

Migration - en bevægelse uden ende

I forlængelse af migrationstypologierne kan Geografen Tim Creswells arbejde med mobilitet inddrages. Creswell har i relation til diskussionen om tid og afstand set på den, for ham, unuancerede opfattelse af hvor/hvornår migration starter og slutter. Han mener nemlig, at der sjældent er tale om en bevægelse, der tidlig og rumlig er afgrænset fra A til B. Bevægelsen fra A starter langt tidligere end den fysiske bevægelse, idet vi overvejer muligheder, planlægger og tager mentalt afsked lang tid før den faktiske afrejse.



Fig. 2. En migrantarbejder samler affald på kajen i Doha, Qatar, med byens skyline i baggrunden, bygget af 'importeret' arbejdskraft. Foto: Ditte Brøgger



Selve rejsen kan i nogle tilfælde være kort og direkte, men i andre tilfælde kan den være langvarig, farefuld og med mange stop eller midlertidige ophold undervejs. Det er endvidere ikke sikkert at det sted, man er flyttet/migreret til er permanent, men måske bare et stop på ruten. Måske er "rejsens" endelige mål end ikke defineret. Ankomsten til det nye sted kan også være langvarig. Det kan tage tid at finde et sted at slå sig ned, få en lejlighed, eller købe et hus, og det kan tage lang tid at finde sig tilrette og at føle, at det nye sted er et rigtigt "hjem". Det kan endog være, at man i mange år bliver ved med at referere til det sted, man kom fra, og bliver ved med at have stærke bånd og følelser til det sted.

Migration, urbanisering og udvikling?

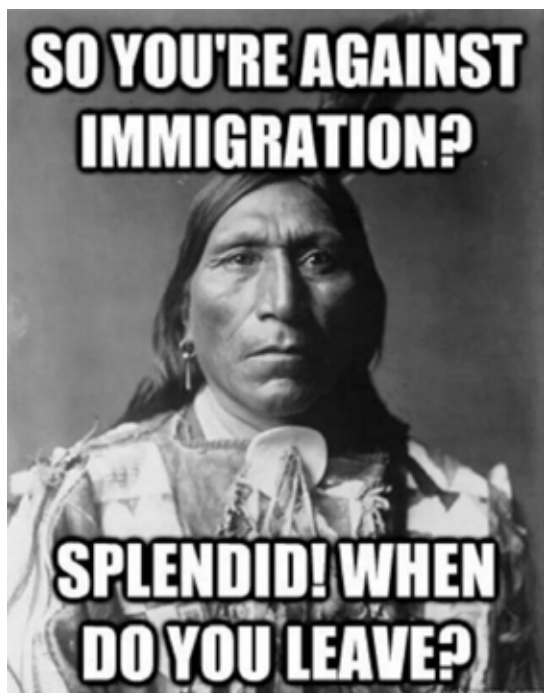
Migration er ikke bare noget, der handler om at flytte fra et land til et andet. Langt de fleste migrationer sker indenfor et lands grænser. Som der blev nævnt under gennemgangen af migrationstypologier, er afstanden relativ. I Danmark er der som i de fleste andre dele af verden fokus på problemer med urbanisering og migration fra landområder til byområder. Der tales om 'udkantsområder' og om 'den rådne banan', hvor den kontinuerlige fraflytning betyder forfald. Det urbane liv synes at "vinde" i forbindelse med specielt unges bosætningsvalg. Bedre adgang til arbejdspladser, uddannelse, kultur samt den stigende centralisering af serviceydelser får flere og flere til at bosætte sig i byer. Der afsættes mange midler både fra EU, nationalt, og lokalt i Danmark med det formål at tiltrække tilflyttere til de såkaldte udkantsområder. Der satses på arbejdspladser, kultur, fritid osv. Urbanisering er ikke bare en dansk eller en europæisk tendens. Det

er noget, der forekommer med eksplosiv hastighed i hele verden. Den urbane befolkning har nu overhalet den rurale befolkning. Urbaniseringen skaber problemer over hele verden og der er mange nye udfordringer, der skal løses i fremtiden.

Fraflytning ses oftest som et problem. En anden og mere overset måde at se udkantsproblematikken på, bygger på de forbindelser den fraflyttede (migranten) har til sit 'hjem' (læs mere i: Agergaard & Brøgger 2016). Undersøgelser peger på, at disse forbindelser spiller en stor rolle for lokal udvikling. I internationale migrationsstudier taler man om 'migration-development nexus' - altså en sammenhæng mellem migration og udvikling. Her har internationale udviklingsaktører i stigende grad fokuseret på internationale migranter som mulige aktører i udvikling af deres hjemland. Dels i form af de penge de sender hjem (remitter), men i stigende grad også i forbindelse med engagement i forskellige udviklingsprojekter.

De penge, migranter sender til deres familie, kaldes remitter. Det er vanskeligt at måle, hvor store summer penge dette faktisk udgør, da mange sendes via uformelle kanaler og dermed aldrig bliver registreret. Mange af de internationale migranter, der arbejder i et andet land, arbejder under meget dårlige forhold og uden rettigheder. De har forladt deres hjemland, fordi der ikke var andre muligheder eller fordi de drømmer om at bygge en bedre fremtid for deres familie, købe et stykke land eller sende deres børn i skole.

Et eksempel på et land, der gør brug af meget international arbejdskraft, er Qatar, hvor migranterne kommer fra forskellige lande i Asien og Afrika. Migranterne udfører alt fra rengøring til fabriksarbejde. Specielt er der mange fra Nepal, der arbejder med konstruktion af skyskrabere og ikke mindst faciliteter til det forestående verdensmesterskab i fodbold. Deres forhold er ofte kummerlige, de bor i compounds uden for byen og hentes og bringes fra byggepladserne med bus, så de ikke er at se i bybilledet. De har aldrig mulighed for at blive i landet, da det ikke er muligt for udlændinge at eje noget, ej heller muligt at opnå statsborgerskab. Det siges også, at der hver dag returneres en kiste i Nepals internationale lufthavn med en migrant arbejder, der ikke overlevede at arbejde under de dårlige forhold. Det er måske en overdrivelse, men forholdene er helt klart kritisable. Det er nepaleserne klar over, men trods risikoen ansøger mange, specielt unge mænd, hver dag om at komme af sted. De kender risikoen, men der er ikke mange jobmuligheder i hjemlandet, og de drømmer alle om at tjene nogle penge til at forbedre deres fremtid. Remit-økonomien har stor påvirkning på udviklingslande. I særdeleshed Nepal, hvor nye huse popper op i



VENSTRE: Fig. 3. Et politisk satirebillede delt mange gange på de sociale medier i forbindelse med den aktuelle migrationsdebat.

HØJRE: Fig. 4. Et passagerskib fyldes til randen med håbefulde migranter, på vej fra Europa til Amerika. Desværre nåede mange aldrig frem. Kilde: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2d/Avskedsstund_vid_Packhuskajen.JPG

byerne hver dag, bygget af penge tjent uden for landes grænser. Der er ingen tvivl om at migration gennem en lang periode har været med til at bære landet frem økonomisk, selv om det også har store personlige konsekvenser for mange.

Migration - potentiale eller problem

Det er meget vanskeligt at definere en migrant og begrebet migration. Det enkelte menneske kan have en opfattelse af sig selv som migrant eller ikke-migrant. Måske er (eller bliver) de fleste af os migranter på den ene eller anden måde.

De politiske institutioner vælger at italesætte og arbejde med begreberne på måder, som ikke nødvendigvis er i overensstemmelse med folks selvopfattelse, og som ofte skifter i forhold til den politiske situation eller politisk observans. I visse tilfælde er migration et meget lokalt fænomen, i andre tilfælde er det i høj grad et internationalt eller et interkontinentalt fænomen. Blandt andet derfor bør man ikke henfalde til simple og generelle forklaringer.

Hvorvidt migration er et potentiale eller et problem for det enkelte menneske eller i samfundsmæssige perspektiver synes generelt vanskeligt at svare på. Men det er til enhver tid vigtigt at forholde sig til den. Det relevante er måske heller ikke generelt at definere om migration er et potentiale eller et problem, men snarere at komme så tæt på en forståelse af migrationens natur og betydning i den konkrete sammenhæng som muligt.

Kilder:

Agergaard, Jytte & Brøgger, Ditte (2016): Returning Home: Migrant Connections and Visions for Local Development in Rural Nepal. Danish Journal of Geography.

Cresswell, Tim (2006): On the move: Mobility in the modern western world. Routledge, Taylor & Francis.

Gardner, Katy (2009): Lives in Motion The Life-Course: Movement and Migration in Bangladesh. Journal of South Asian Development 4, no. 2 229-251.

Harvey, David (1989): The Condition of Postmodernity: An Enquiry into the Origins of Cultural Change. Cambridge, MA: Blackwell.

King, Russell (2012): Geography and migration studies: Retrospect and prospect. Population, Space and Place 18, no. 2: 134-153.

Artiklen er skrevet af:

Ditte Brøgger
Ph.d. studerende,
Sektion for Geografi,
Københavns Universitet





Geografifaget

Komplet digitalt undervisningsmateriale

Find forløb til fællesfaglige fokusområder,
årsplaner til 2016/2017 og meget mere ...

Prøv gratis



Geografifaget er blevet relanceret på en helt ny interaktiv platform – skræddersyet efter Fælles Mål for 7.-9. klasse.

Med vores komplette digitale materiale får du alt, hvad du behøver til din undervisning i geografi, og årsplanerne er sammentænkt med biologi og fysik/kemi.

Prøv gratis i 30 dage på Geografifaget.dk

Clio Online





FLUGTEN FRA DANMARK

Af: Rasmus Skov Olesen

I Danmark forbinder de fleste ordet 'flygtning' med folk fra andre lande, der søger tilflugt i Danmark eller resten af Europa, men ikke alle flygter til Danmark. For ca. 70 år siden måtte over 7.000 danskere flygte fra Danmark. Én af dem, der flygtede er tidligere overrabbiner Bent Melchior. Geografisk Orientering mødtes med ham for at få hans historie.



Fig. 1. Tidligere overrabbiner Bent Melchior flygtede fra Danmark under 2. Verdenskrig. Hans oplevelser som flygtning har præget hans liv sidenhen. Foto: Rasmus Skov Olesen

Bent Melchior står i døråbningen til sin lejlighed i indre by og byder mig velkommen med et smil. Selvom han er sunket lidt i højden i en alder af 87 år, så lyser livet ud af øjnene på ham.

Vi sætter os i hans stue, hvor vægge og hylder er fyldt med familiefotos og bøger, der vidner om et langt og begivenhedsrigt liv.

Den tidligere overrabbiner spilder ikke tiden og indleder straks samtalen.

"Så jeg kan forstå, at du gerne vil høre min historie fra dengang, jeg flygtede til Sverige?"

Bent blev født som nummer fire i en søskendeflok på seks i Beuthen, Tyskland i 1929 af dansk-jødiske forældre. I 1933 flyttede familien til Frederiksberg og da Bent blev gammel nok startede han i den Dansk Mosaiske drengeskole. De første år af hans ungdom undslap familien mere eller mindre den antisemitistiske bølge, der på det tidspunkt strømmede igennem Europa. Selv op igennem de første år af besættelsestiden følte familien sig i nogenlunde sikkerhed, da den danske samarbejdspolitik med besættelsesmagten betød, at der formelt set ikke var et 'jøde-problem' i Danmark.

Freden varede dog kun indtil 1943, hvor samarbejdsaftalen mellem Danmark og Tyskland brød sammen og den danske regering måtte træde af. Nu var der ikke længere noget, der beskyttede de danske jøder mod deportation og forfølgelse.

"Det var tirsdag aften d. 28. september 1943. Jeg husker det tydeligt. Det ringede på vores dør og udenfor stod, der en dame. Hun så meget alvorlig ud. Det viste sig, at hun var blevet sendt af lederne fra Socialdemokratiet, der havde fået et nys om, at tyskerne vil gennemføre en razzia mod alle de danske jøder den efterfølgende fredag. Det gav os tre dage til at få spredt budskabet og søge tilflugt andetsteds."

Bents far overbragte beskeden til hans menighed i synagogen dagen efter og bad alle om at bringe budskabet videre. Razziaen skulle finde sted midt under det jødiske nytår, hvilket var en normal strategi tyskerne brugte, for at sikre sig, at jøderne var samlet i deres hjem.

"Vi kunne ikke ringe rundt, da telefonlinjerne blev aflyttet, så jeg måtte sammen med mine søskende gå fra dør til dør og banke på for at give folk besked. Aktionen var en succes. Ud af 7.500 jøder blev kun 250 taget til fange og deporteret. Nogen af dem var endda blevet advaret, men troede ikke på det."

"Jeg husker det som en frygteligt traumatiserende oplevelse, at lukke døren til vores hjem med bevidstheden om, at vi måske aldrig ville komme tilbage igen."



Fig. 2. Bent Melchior havde fire søskende, da familien flygtede til Sverige. Han yngste søster blev født i eksil i Malmø.
Foto: Rasmus Skov Olesen

Under jorden

"Vi kunne kun tage det allermest nødvendige med, så jeg havde pakket en lille skoletaske med en smule skiftetøj og en bog med matematikopgaver. Vi havde jo fået at vide, at vi skulle gå 'under jorden', så jeg tænkte på, hvad jeg mon skulle få tiden til at gå med dernede 'under jorden'."

Familien tog til en lille by uden for Slagelse ved navn Ørslev. Her blev de taget i mod med åbne arme af Pastor Hans Killeby og hans bolig gav dem ly for en stund. Bent lyser op ved tanken om den gæstfrihed de mødte i Ørslev.

"Jeg husker æblelunden bag præstegården. Den var fyldt med dejlige modne æbler."

Efter nogen tid på præstegården blev det dog klart, at det var nødvendigt helt at forlade landet. De fleste jøder blev sejlet til Sverige fra Nordsjælland, men en episode i Gilleleje, hvor en mindre gruppe jøder var blevet taget til fange og arresteret, overbeviste familien om, at Falster måtte være det sikreste sted at foretage den farefulde rejse fra.

Bent husker togturen mod Falster.

"Toget var fyldt med tyske soldater, og derfor måtte vi placere os spredt rundt i togets kupeer. Min mor og

lillebror Poul på fem år blev anbragt på første klasse af frygt for at han skulle tale over sig i tyskernes påhør."

Rejsen forløb uden komplikationer. I Nykøbing Falster blev familien hjerteligt modtaget af biskop Niels Munk Plum. Biskoppen gav på det tidspunkt husly til 60 jøder, der ventede på at komme til Sverige.

"Alle i byen var klar over hvad der foregik. Jeg kan huske, at jeg overhørte folk på gaden sige: 'Der er godt nok mange jøder i byen i dag'. Men på trods af, at straffen for at hjælpe jøder dengang var fængselsstraf, eller det der var værre, så er det stadigvæk imponerende, at ikke én person røbede byens hemmelighed til tyskerne. Det siger noget om graden af solidaritet blandt den danske befolkning og det kan stadig vække min beundring den dag i dag."

En dramatisk overfart

Det var en dyr fornøjelse at blive smuglet til Sverige. Familien måtte betale 1.500 kr. per person for at få en plads på en fiskekutter. Det svarede dengang til et helt års husleje. Det tog derfor noget tid, før familien havde fået samlet penge ind hos venner og bekendte.

"Når jeg i dag hører folk sige, at dem, der flygter, er rige, så bliver jeg harm. Vi gav alt, hvad vi havde for

at komme til Sverige. Man forlader simpelthen ikke alt det, man ejer og har kært, medmindre man er alvorligt truet.”

Langt om længe kom natten hvor familien skulle af sted. En dansk politibetjent stod på stranden, hvor han anviste familien deres kommende flugtskib og ønskede dem god tur. Familien blev gemt under dækket på en lille sildekutter sammen med 13 andre flygtninge. Planen var at nå den svenske kyst på omkring 6-8 timer, men sådan skulle det ikke gå.

Efter en lang nat i fiskekutterens sildelugtende lastrum, kunne de endelig skimte land. Men til alle passagerens store fortrydelse besluttede kaptajnen, at han ikke ville sejle helt ind til land af frygt for at svenskerne, ville tage hans skib fra ham. I stedet måtte de vente ud for kysten til solen stod op, sådan at svenskerne kunne se dem, og sende en båd ud for at hente dem. Den stilleliggende båd gyngede kraftigt og mange blev søsyge.

”Der var et fyr inde på land, der kastede sin lyssøjle ud over havet, og hver gang det drejede rundt bad jeg til vor herre om det ikke nok ville ramme vores skib, så vi ville blive set inde fra land og nogen kunne komme ud og redde os.”

Endelig begyndte det at lysne, men til alles skræk kom solens stråler ikke op over land, men ude fra havet. Det viste sig, at sildekutteren ikke befandt sig ved den svenske kyst, men i stedet for lå ud for Gedser fyr. Hvis de var blevet opdaget af lyssøjlen fra fyrtårnet, var de ikke blevet reddet af svenskerne, men taget til fange af tyskerne.

”Den dag i dag er jeg taknemmelig over, at gud ikke lyttede til mine bønner”.

Til at starte med troede de, at kaptajnen var forræder, men det gik snart op for dem, at han bare ikke anede, hvordan man navigerede. Han havde aldrig været længere væk, end at han kunne se land. De fik vendt skibet og sejlede i modsat retning og efter flere timer under dækket, mens lyden af tyske kampfly susede henover hovedet på dem, lykkedes det på mirakuløs vis at nå den svenske kyst. Det var på et hængende hår, for de havde næsten intet brændstof tilbage.

Tiden som flygtning

Fra den dag startede livet som flygtning for familien Melchior. Selvom Bent husker, at de generelt set blevet taget godt i mod af den svenske befolkning, så tænker han også tilbage på tiden som flygtning, som en trist og uværdig status.

”Vi oplevede at folk råbte efter os på gaden og mente at vi tog deres kafferationer fra dem og den slags. Det var en traumatiserende oplevelse, at kunne

se hjem til København og stadig føle sig så langt hjemmefra.”

”Til gengæld havde vi fordele, som de færreste flygtninge i dag er forundt: 1. Vi var garanteret asyl. 2. Min far fik lov til at arbejde og 3. Vi forstod sproget og kunne derfor lettere socialisere med svenskerne.”

Bent Melchior har ikke meget tilovers for de mennesker, der gør sig kloge på flygtninges situation og motiver uden selv at have været i samme situation.

”Jeg diskuterede for en del år siden flygtningespørgsmålet med Pia Kjærsgaard. Hun sagde dengang, at medmindre man havde siddet i folketinget i en række år, så havde man ingen erfaring med flygtninge. Jeg svarede, at jeg selv havde oplevet det at være været flygtning før hun blev født, og det var hende, der ikke anede hvad hun snakkede om.”

Bent Melchiors oplevelser har haft stor betydning for hans engagement og arbejde med flygtninge sidenhen og det har bl.a. resulteret i, at han er blevet udnævnt som æresmedlem af Dansk Flygtningehjælp. Han hæfter sig især ved den særlige danske solidaritet, som han mener er unik.

”Den solidaritet, der fandtes i Danmark under krigen, var helt unik. Særligt var især de danske biskoppers hyrdebrev, der blev læst op til gudtjeneste over alt i landet, hvor de meddelte at det var en protestantisk pligt at hjælpe jøderne”

”Jeg mener fortsat, at den solidaritet er at finde i Danmark. Det oplevede jeg efter attentatet i Krydstalgade, hvor jeg under mindehøjtideligheden, så tusindevis af mennesker komme og lægge blomster ved kirken. Det var en utrolig smuk oplevelse.”

Bent Melchior har siden flugten til Sverige fået en kone og fire børn. Han har i 26 år arbejdet som overrabbiner for det mosaiske Trossamfund, han har været medlem af Udenrigsministeriets Råd for Menneskerettigheder og så har han igennem hele livet været en stærk fortaler for dialog og fred.

Artiklen er skrevet af:

Rasmus Skov Olesen
Cand. Scient. i geografi
fra Københavns Universitet,
Medlem af redaktionen
på Geografisk Orientering



NÅR DANSKERNE BYDER VELKOMMEN

Af: Rasmus Skov Olesen

Flygtninge er ikke et nyt fænomen i Danmark. Så længe der har eksisteret krig og urolighed i verden, har der været mennesker, der har måtte flygte i håb om en bedre tilværelse. Danskerne har således oplevet forskellige flygtningestrømme igennem tiden og har taget i mod folk på flugt fra vidt forskellige verdensdele. Men hvordan har vores gæstfrihed og imødekommenhed overfor flygtninge udviklet sig over årene og hvad er det, der driver det utal af frivillige kræfter, der ønsker at hjælpe til?

Geografisk Orientering har talt med henholdsvis Generalsekretær for Dansk Flygtningehjælp Andreas Kamm og sygeplejerske og grundlægger af Venligboerne Merete Bonde Pilgaard.

Den professionelle

Andreas Kamm er den rette at spørge, hvis man vil vide noget om den danske indsats overfor flygtninge igennem tiden. Han har arbejdet professionelt med flygtninge i snart 40 år. De sidste 18 år har han besiddet positionen som Generalsekretær i Dansk Flygtningehjælp, og så er han kendt for sine skarpe meninger i den offentlige debat.

Ifølge Andreas Kamm startede den moderne danske flygtningehistorie ved modtagelsen af de ungarske flygtninge i 1956. Oprøret mod det sovjetiske regime havde drevet 200.000 ungare på flugt. Danmark modtog omkring 1.400 flygtninge og ifølge Andreas Kamm var det et forbilledligt eksempel på begrebet 'velkomst'.

"De pressefotos, der blev taget dengang viser, hvordan danskere stod ved perronen og langede kaffe og kage ind gennem togvognen. Den type velkomst har vi først set nu igen 50 år efter, hvor folk i både Tyskland og i Danmark troppede op på banegårdene eller gik flygtningene i møde ud på landevejene".

Men selvom en stor del af den danske befolkning igen

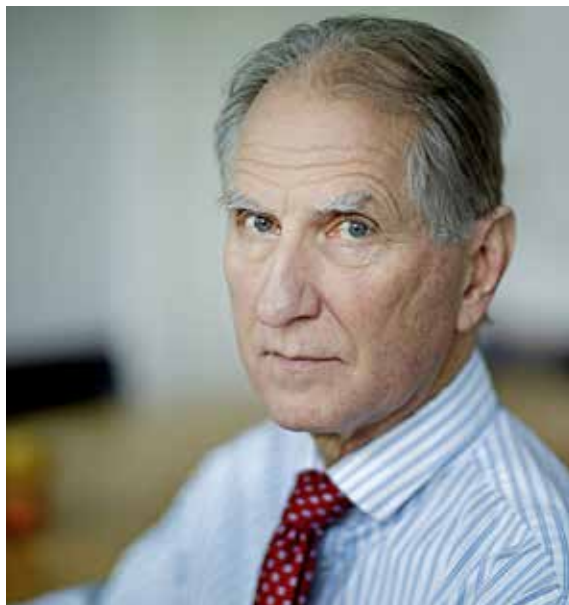


Fig. 1. Andreas Kamm mener, at det i høj grad er politikernes skyld, at modstanden mod flygtninge er steget blandt den danske befolkning i de senere år. Foto: Dansk Flygtningehjælp

er begyndt at gøre en dyd ud af, at tage godt i mod flygtninge, så er antallet af danskere, der er skeptiske over for mængden af flygtninge også steget markant.

Hvornår startede dette holdningsskift hos befolkningen?

"Da jeg startede med at arbejde med flygtninge i 1979, var der en udbredt positiv stemning over for flygtninge blandt befolkningen. De første år var præget af vietnamesiske bådflygtninge, der kom fra en krig, som de fleste mennesker for første gang i historien havde kunne følge tæt på TV. Det betød, at folk havde let ved at identificere sig med disse mennesker. Årene inden var præget af flygtninge fra Østeuropa, som var undsluppet 'jerntæppet', hvilket også var noget, som de fleste danskere kunne forholde sig til. Men omkring midt 80'erne oplevede vi et skift i den almindelige danskers holdning til flygtninge. Det var i de år, at vi modtog en del flygtninge fra Mellemøsten, især pga. den irakiske og iranske konflikt. Dette skabte en del diskussion og samtidig fik vi for første gang et politisk parti, der, hvis man skal sige det diplomatisk, var på den skeptiske side af debatten. Fra midt 80'erne gik debatten simpelthen i stykker og det har den været siden da. Vi har oplevet en stærk polarisering og en politisk debat, der er præget af følelser fremfor fakta, hvori tonen er blevet enormt hård.

Men er det os som danskere, der har ændret os eller er det verden udenfor og de mennesker, som kommer hertil, der er blevet anderledes?

"Det er svært at sige. De her ting er jo meget komplekse, men en ting er sikkert: Hvis antallet af flygtninge stiger, så stiger graden af skepsis også. Det er der jo ikke noget mærkeligt i, men når man så samtidig har en politisk debat, der bygger på følelser og frygt, så stiger polariseringen blandt befolkningen. På den måde har de her to ting gået negativt hånd i hånd."

Der er mange mennesker, der, når de kigger ud på verden, bliver bekymrede for hvordan det hele skal gå, og det kan jeg godt forstå. Men jeg synes, at vi både i Danmark og i resten af Europa i mange år har savnet det fornødne lederskab, der kunne demonstrere, at vi endnu ikke befinder os i en situation, som vi ikke kan håndtere på en fornuftig, tillidsvækkende og ansvarlig måde.

Ud over det har vi har en politisk og befolkningsmæssig krise, hvor befolkningen ikke føler, at de politikere de har valgt, er i stand til at løse opgaven, og hvor politikerne hellere ikke løser opgaven. Det sker fordi de fanges af en populistisk tilgang til problematikken, hvor det handler om at få stemmer fremfor at løse problemet."

Jeg er selv født og opvokset i en lille by, og jeg husker indsamlingerne til flygtningene fra Kosovo i slut 90'erne, hvor hele byen mødtes nede på torvet. Jeg var der sammen med mine forældre og jeg mødte mine klassekammerater, med deres forældre og selvom jeg kun var 12 år, så føltes det som noget, der samlede folk, hvor flygtningekrisen i dag, føles som noget, der i højere grad splitter folk. Er det noget, som du også kan genkende?

"Ja det samler jo nogen, og så splitter det andre. Man kan godt sige, at Danmark er gået i to. Der er stærke frivillige kræfter, der samler utrolig mange mennesker og så er der selvfølgelig en gruppe af skeptikere. Det er svært at sige hvilken gruppe, der er størst, men jeg er ret sikker på, at den positive side er størst. I den offentlige debat får de kritiske røster bare mere plads. Frygten for at velfærdssamfundet er truet, frygten for terror og frygten for en udemokratisk religion fylder rigtig meget.

Samtidig bliver de frivillige kræfter stærkere og stærkere for hver dag der går. Det er jo interessant, at vi befinder os i en periode, hvor det er de frivillige kræfter, snarere end det er beslutningstagerne, der rent faktisk forsvare konventionerne og det danske værdigrundlag."

Mobiliseringen af frivillige kræfter er interessant og vi har også oplevet en opblomstring af flere private initiativer på området, såsom 'Venligboerne' og 'Container til Lesbos'. Hvad er din holdning til disse initiativer?

"Vi har brug for al den hjælp vi kan få, derfor er min grundlæggende holdning, at der bør være plads til alle dem, der ønsker at gøre en positiv indsats.

Selvom det på det operationelle plan godt kan kritiseres, når man eksempelvis samler tøj ind i Danmark og sender det med et skib til Middelhavet, så er det vigtigste, at der er folk, der har lyst til at hjælpe. Nogle er professionelle som os, andre er private personer, men det vigtigste er, at man gør det, man kan, derfra hvor man står."

Men ser vi ikke også et skift i den måde folk hjælper til på? Hvor man før i tiden nøjedes med at give en donation til en organisation eller hjælpe til med en indsamling, så sætter folk sig selv i førersædet og starter deres egne initiativer. Hvorfor er der kommet det her behov for at skulle realisere sig selv igennem hjælpen?

"Det er jo svært at blive klog på folks motiver. Det vigtigste er egentlig bare, at der er nogen, der gør noget godt. Årsagen hertil er sekundær. Lige nu ser vi en masse initiativer, fordi behovet er så stort. Der er

ikke noget nyt i, at folk gerne vil gøre noget udover det sædvanlige”.

Men hvordan hjælper man bedst?

”Det er der mange, der spørger os om. Jeg plejer at sige, meld jer som frivillige derude, hvor i bor og find ud af, hvordan I sammen med jeres lokalmiljø bedst kan byde flygtninge velkommen. Der er ofte brug for lektiehjælp og danskundervisning, men det kan også bare være hjælp til at læse breve fra kommunen og hænge gardiner op. Det kan være bitte små ting, der

gør livet lettere for de her mennesker”.

Til sidst, hvad tror du mine børnebørn vil tænke, når de engang kigger tilbage på denne her periode?

”Jeg har tit tænkt på, hvordan historien vil dømme os. Jeg tror og håber på, at man vil kigge tilbage på denne her periode som et tidspunkt, hvor verden fandt en ny og bedre orden. Jeg tror, at vi både i Danmark og i resten af Europa vil blive bedre til at organisere beskyttelsen af folk, der har behov for det og at vi samtidig vil forbedre samarbejdet med nærområderne.

Entusiasten

Når det kommer til at give en håndsrekning til folk, der har brug for hjælp, er Merete Bonde Pilgaard ekspert. Sygeplejersken fra Hjørring er i løbet af det sidste halvandet år blevet landskendt, som grundlægger af folkebevægelsen Venligboerne. Men hvad er det, der driver en ildsjæl som hende til at hjælpe andre og hvad går det med Venligboerne egentlig ud på? Merete Bonde Pilgaard forklarer:

”Venligboerne havde som udgangspunkt ikke noget med flygtninge at gøre. Faktisk startede det som et sundhedsprojekt i Hjørring kommune, der handlede om, at forbedre folks fysiske helbred gennem venlighed.”

I november 2014 oprettede Merete derfor en Facebook gruppe ved navn ’Venligboerne’ (et ordspil til Vendelboerne), som en platform, hvorfra hun ønskede at udbrede en højere grad af venlighed blandt sine medborgere.

Et halvt år efter modtog Hjørring kommune 500 flygtninge og Merete kunne mærke, at det ikke var alle, der var lige glade og trygge ved de nye ansigter i byen.

”Jeg husker, at der blev talt ret dårlig om flygtningene og sådan ville jeg ikke tage imod dem. Så jeg tænkte: ’Hvad kan vi gøre for at byde de her mennesker velkommen?’ Derfor skrev jeg ud og spurgte om, der var nogen, der ville være med til at tage imod de nye asylansøgere. Vi var 13 til det første møde og efter mødet oprettede vi en ny Facebook-gruppe, som vi kaldte ’Venligboerne-flygtningehjælp’.”

I dag har Venligboerne omkring 150.000 medlemmer på Facebook. Den massive opbakning skyldes ifølge Merete først og fremmest, at venlighed virker.

”Mine egne erfaringer fra sundhedsvæsenet viser, hvordan venlighed påvirker folk rent fysisk. Pulsen og blodtrykket falder, angst og stress mindskes og man kan måle bestemte hormoner, der bliver udskilt, når

vi er venlige og bliver mødt af venlighed.”

Derudover påpeger hun sammenfaldet med flygtningestrømmen, som en afgørende årsag til den massive opbakning.

”Vi så de her billeder i medierne af flygtninge, der gik på de danske landeveje og så tror jeg, at Venligbo-



Fig. 2. Merete Bonde Pilgaard grundlagde ’Venligboerne-flygtningehjælp’ som en modreaktion til den måde hun oplevede, at folk talte om flygtninge på. Foto: Rasmus Skov Olesen

erne var let at gribe til for de mennesker, der ønskede at hjælpe. Hos Venligboerne kan man hjælpe derfra, hvor man står. Man skal ikke ud og redde hele verden alene. Nogen siger: 'Jamen det ændrer jo ikke verden at være sød og naiv'. Så plejer jeg at svare: – 'Jo det gør!' Det er lige netop det, der ændrer verden!"

Føler du generelt, at der er mangel på venlighed i vores samfund?

"Jeg mener ikke, at vi er så meget til stede over for hinanden mere. Vi er meget optagede af vores smartphones - både i gadebilledet og når vi er hjemme hos hinanden. Venligboerne handler om at komme tilbage til hvad livet egentlig handler om – nemlig samværet og relationerne."

Hvorfor meldte folk sig ikke bare ind i Dansk Røde Kors eller nogen af de andre organisationer, der allerede eksisterede og som havde masser af erfaring med at hjælpe flygtninge?

"Det er et godt spørgsmål. Jeg oprettede jo ikke Venligboerne fordi jeg havde noget i mod Dansk Røde Kors, men de var bare ikke til stede i Hjørring.

Det som Venligboerne kan, i modsætning til de andre organisationer, er at tilbyde et uforpligtende medlemskab. Man skal ikke melde sig ind i en organisation eller stille op til en række møder. Det eneste man skal, er at melde sig ind i en Facebook-gruppe. Der er nogle meget enkle regler: 1. Man skal være venlig i mødet med andre. 2. Man skal møde forskellighed med respekt og 3. Man skal være nysgerrig i stedet for fordømmende. Jeg tror, det er lettere for folk at beslutte sig for at være venlig over for andre end for at melde sig som frivillig i Dansk Røde Kors".

I er jo blevet en vigtig aktør i hele integrationsdebatten. Hvad tænker du om dét?

Generalsekretær Anders Ladekarl fra Dansk Røde Kors udtalte på et tidspunkt, at Venligboerne var noget af det bedste, der var sket for flygtninge og så kaldte han det for et integrationsprojekt. Jeg kan huske, at jeg tænkte: 'Gud er det dét, vi er?' Jeg tænker det jo ikke som et integrationsprojekt, men som et projekt, der handler om at skabe venlighed mellem mennesker. Men det er interessant, at venligheden også har så stor betydning for integrationen. Det at blive mødt af venlighed og få danske venner betyder, at de her mennesker hurtigere lærer dansk, og at de også hurtigere får et arbejde".

Der er mange forskellige holdninger til flygtningesituationen i Danmark. Har du oplevet negative reaktioner eller modvilje mod dit arbejde?

"Jeg har på intet tidspunkt mødt negative reaktioner personligt. Når jeg taler med folk, forsøger jeg altid at forklare, at vi ikke er en politisk gruppe. Vi forholder os slet ikke til integrations- og flygtningepolitikken som sådan. Vi debatterer ikke, hvorvidt vi skal tage mod flere eller færre asylansøgere. På den måde går vi slet ikke ind i den politiske debat om, hvorvidt om de her mennesker skal være her eller hvorfor de er her, vi forholder os blot til, at de er her.

Flygtningene befinder sig i en venteposition og de har det rigtig svært. Vi vælger derfor at tage os af dem af ren og skær medmenneskelighed og medansvar, indtil myndighederne har behandlet deres sag. Hvis nogen af de mennesker, vi hjælper, får afvist deres asylansøgning og bliver sendt hjem, så accepterer vi også det.

Det hjælper ofte, når jeg forklarer det her til skeptikerne, men egentlig retter jeg slet ikke mit fokus ud mod dem. Jeg fokusere blot på mine egne handlinger, og så er der nogen, der følger med og andre der ikke gør, men jeg vil ikke bruge min energi på at overbevise folk".

Føler du, at venligheden vokser eller skrumper i Danmark?

"Jeg tror og håber selvfølgelig på, at den vokser. Jeg føler en meget højere grad af venlighed omkring mig end for bare 3 år siden. Det kan selvfølgelig også være, at det er fordi, jeg er blevet mere opmærksom på den.

Men samtidig er jeg klar over, at der er mange mennesker, der slet ikke er der, hvor jeg er. At være Venligboer er jo både en livsstil og en bestemt måde at se verden på. Vi er omkring 150.000 medlemmer og hvis vi alle sammen gør, hvad vi kan, så kan det ikke andet end at rykke i den rigtige retning. Når jeg fortæller andre mennesker om Venligboerne, er de næsten altid positive, for hvad kan man have i mod venlighed? Jeg har endnu ikke mødt en, der sagde, at det er en dårlig idé at være venlig."

Artiklen er skrevet af:

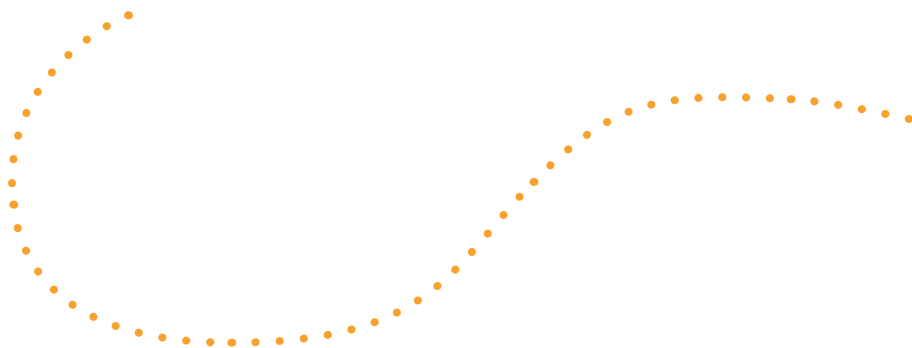
Rasmus Skov Olesen
Cand. Scient. i geografi
fra Københavns Universitet,
Medlem af redaktionen
på Geografisk Orientering



— PORTRÆTTER AF FLYGTNINGE —

Af: Rasmus Skov Olesen

De fylder meget i medierne og mange har en mening om dem, men hvor mange har rent faktisk mødt én? Geografisk Orientering har talt med to flygtninge for at høre deres historie og finde ud af, hvem de er.



Zakariya

Har studeret Business Management
Flygtet fra Syrien



Begge mine forældre er fra Syrien, men jeg er født i Italien, hvor vi boede indtil jeg var 6 år gammel. Jeg gik i gymnasiet og havde min ungdom i Syrien, men efter min studentereksamen rejste jeg til Tyrkiet, hvor jeg studerede på et privat universitet.

Da revolutionen brød ud i foråret 2011 rejste jeg tilbage til Syrien for at være sammen med mine familie og venner. Det er svært at beskrive stemningen, der herskede i Syrien på det tidspunkt. Det var første gang, jeg følte mig som et rigtigt menneske. Der var tusindevis af mennesker i gaderne, både muslimer og kristne, der demonstrerede for frihed og forandring. Det var en ubeskrivelig følelse!

Jeg nåede kun at være i Syrien i tre uger. Et par dage efter demonstrationen kom en af min fars venner fra politiet og fortalte, at de havde taget billeder af mig under protesterne, og at jeg blev nødt til at forlade landet.

Til at starte med nægtede jeg. Jeg ville hellere blive og dø i Syrien, men min far sagde, at jeg ikke kun skulle tænke på mig selv. Hvis jeg blev, ville det også gå ud over resten af familien, så jeg endte med at rejse tilbage til Tyrkiet.

Et halvt år efter kom min fars ven fra politiet igen til deres hjem og fortalte dem, at nu blev de alle sammen nødt til at flygte. Regeringen havde planlagt et angreb og alle der blev tilbage ville blive dræbt. Min familie måtte forlade alt hvad de ejede og flytte hjem til min bedstefar. Natten efter, de var taget af sted, kom regeringstropperne og slog alle ihjel i det område, hvor vi havde boet.

De stjal alle vores ejendele og beslaglagde min fars fabrikker, så jeg måtte droppe ud af universitetet i Tyrkiet, fordi jeg ikke længere havde penge til at fortsætte. Jeg besluttede mig for at rejse ned til grænsen

mellem Tyrkiet og Syrien for at hjælpe til som frivillig. Jeg samlede penge ind i Tyrkiet og kørte over grænsen, hvor jeg brugte pengene på mad og transport til de mennesker, der havde brug for det.

Mit arbejde stoppede i 2014, da Tyrkiet lukkede grænsen pga. truslen fra IS. Da det skete tænkte jeg: 'Okay jeg bliver nødt til at komme videre med mit liv'. Så jeg ringede til en af mine venner, som boede Danmark, og spurgte, hvor jeg skulle tage hen, hvis jeg ønskede at have et normalt liv og leve i fred og ro. Han sagde, at jeg skulle komme til Danmark, så her er jeg.

Jeg er utrolig glad for alle de mennesker, jeg har mødt her i landet. Danskere er rare mennesker og jeg sætter stor pris på den frihed og retfærdighed, der hersker her i landet. Det værste ved at være i Danmark, er den måde som regeringen behandler flygtninge på.

Jeg havde egentlig planer om at fortsætte mit studie, men det har vist sig at være helt umuligt. Kommunen gør næsten ingenting for at hjælpe mig i den retning, så nu søger jeg bare et job, og hvis jeg skulle få tid og penge til det, vil jeg gerne studere senere hen. Jeg vil tage, hvilket som helst arbejde, bare jeg får løn.

Jeg savner min familie, som nu er spredt ud over mange forskellige lande. Jeg savner også mine venner, nogen af dem er døde og andre er flygtet til andre lande. Og så savner jeg mit hjem i Syrien.

Marianne

Tidligere gymnasielærer
Flygtet fra Kina



Jeg kommer fra en by, der hedder Wuhan i Kina. Jeg har siddet i fængsel i syv år af mit liv for at praktisere Falun Gong, som er en religiøs bevægelse, der fokuserer på meditation og mindfulness.

I 1999 blev Falun Gong bandlyst af regeringen, da antallet af medlemmer blev så stort, at de så det som en trussel mod styret. Mange mennesker blev anholdt og tortureret, andre blev sendt i arbejdslejre.

En dag i 2007 kom politiet og bankede på min dør. Først sad jeg i arresten i halvtreds dage og derefter blev jeg sendt i isolation i en lille celle uden vinduer eller toilet og uden tilladelse til besøg. Her sad jeg fire måneder indtil jeg blev løsladt.

Men der gik ikke lang tid før jeg blev arresteret igen.

Jeg var meget syg i starten og havde konstant ondt i maven og spyttede blod op. De sendte mig til en læge, som sagde, at jeg havde brug for at blive opereret akut, men i stedet fik jeg blot et par indsprøjtninger, og så blev jeg sendt i isolation i fem dage. Jeg troede jeg skulle dø.

Efter de fem dage blev jeg overført til et sted, der hedder 'Center for Lov og Orden', men jeg kalder det for 'Center for Hjernevaskning'. Her var jeg i et år og to måneder, hvor politiet forgæves forsøgte at få mig til at opgive min religion.

Til sidst blev jeg stillet for retten og idømt syv års fængsel. Min mand mødte op i retten og det var sidste gang, jeg så ham.

Jeg forsøgte at anke dommen, men der var intet at gøre. I fængslet blev to andre fanger sat til at overvåge mig. De skulle være hos mig konstant, når jeg sov, når jeg gik i bad, ja selv på toilettet. Kan du forestille dig det? Aldrig at være alene?

I 2015 blev jeg endelig løsladt, men jeg følte mig

stadigvæk ikke fri. Politiet overvågede mig og selvom jeg flyttede til en anden by, fulgte de efter. Det blev også et problem for mine venner, som satte deres liv og karriere på spil for at hjælpe mig. Til sidst besluttede jeg mig for at forlade landet. Jeg valgte at tage til Danmark, da min datter bor her.

Da jeg først kom hertil, følte jeg mig helt tom indeni. Jeg var mentalt ødelagt efter alle de år i fængsel. Det første lange stykke tid sad jeg bare hjemme i min datters lejlighed. Jeg havde ingen penge til at gå ud og jeg kendte ingen mennesker, som jeg kunne tage kontakt til.

Jeg har været her i lidt over et år nu og jeg er meget taknemlig for Dansk Røde Kors, som har hjulpet mig rigtig meget.

Jeg befinder mig i anden fase af min asylansøgning. Den sidste gang, jeg talte med de danske myndigheder, var meget ubehageligt. Det føltes som den samme type forhør, som jeg oplevede i Kina. Jeg blev udspurgt fra kl. ni om morgenen til kl. seks om aftenen kun med en enkel pause. De blev ved med at stille en masse følsomme spørgsmål, så jeg brød sammen under interviewet, men ikke engang der ville de give mig en pause.

Jeg havde aldrig drømt om, at den slags kunne finde sted i Danmark.

Usikkerheden om, hvad der skal ske, gør mig deprimeret, men jeg forsøger at holde modet op gennem meditation.

Jeg håber at kunne blive boende hos min datter i Danmark og så håber jeg, at diktaturet i Kina forsvinder, så jeg en dag kan vende hjem til min familie.

Jeg savner mine venner, min familie og min karriere.

Medlem af Geografforbundet

Få Geografisk Orientering 5 x om året

Elektronisk adgang til tidligere numre af Geografisk Orientering

10% rabat på GO Forlags publikationer

Gratis adgang til Geografforbundets billedarkiv

Kurser, ekskursioner og studieture i ind- og udland

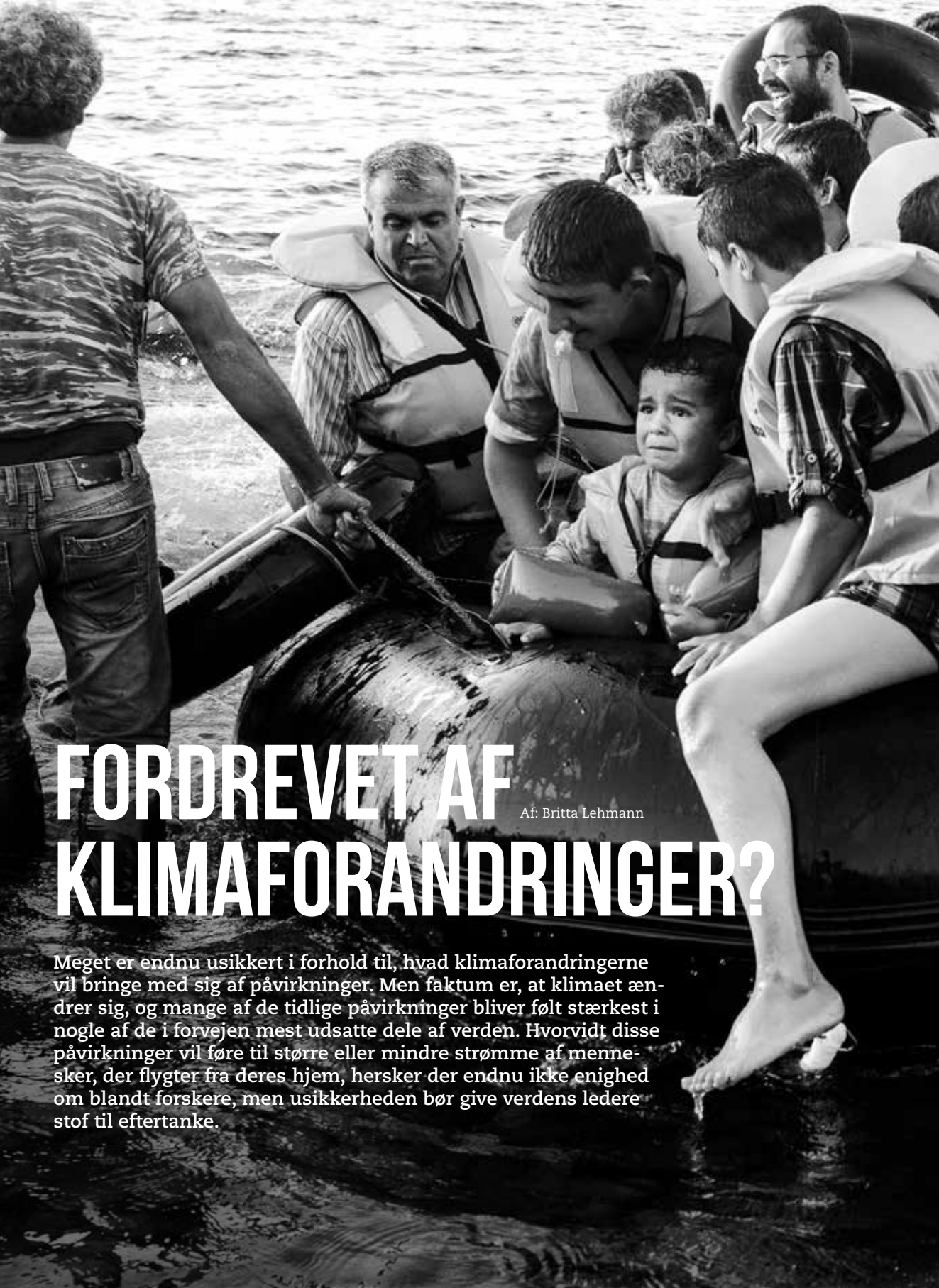
Invitation til den årlige geografweekend



Geografforbundet er landsforeningen for alle med interesse i geografi.

Geografisk Orientering er medlemsbladet med spændende aktuelle artikler samt nyt fra Geografforbundet. Er du ikke medlem, og sidder du alligevel med bladet i hånden, så tegn et medlemskab via vores hjemmeside: www.geografforbundet.dk

Almindelige medlemmer: 300 kr.; Familie (par): 400 kr.; Studerende: 175 kr.; Skoler, institutioner og virksomheder: 525 kr.



FORDRETVET AF KLIMAFORANDRINGER?

Af: Britta Lehmann

Meget er endnu usikkert i forhold til, hvad klimaforandringerne vil bringe med sig af påvirkninger. Men faktum er, at klimaet ændrer sig, og mange af de tidlige påvirkninger bliver følt stærkest i nogle af de i forvejen mest udsatte dele af verden. Hvorvidt disse påvirkninger vil føre til større eller mindre strømme af mennesker, der flygter fra deres hjem, hersker der endnu ikke enighed om blandt forskere, men usikkerheden bør give verdens ledere stof til eftertanke.



Fig. 1. Endnu en båd med flygtninge fra bl.a. Syrien og Irak har taget turen over Middelhavet fra Tyrkiet. Sidste år ankom op til 8.000 flygtninge om dagen til den græske ø Lesbos. Foto: Jesper Houborg

Der skrives i perioder meget om klimaflugtninge i medierne, og politikere rundt omkring i verden nævner ofte de store strømme af flygtninge, der vil blive et resultat af et klima, som løber løbsk. Men egentlig ved ingen endnu, hvor mange såkaldte klimaflugtninge verden vil risikere at skulle imødegå i fremtiden. Estimer fra forskellige organisationer spænder fra 25 millioner til en milliard i år 2050. Disse tal dækker dog over vidt forskellige metoder til at opgøre, hvad der kan kategoriseres som en klimaflugtning, og de største tal dækker over estimer for hvor mange mennesker, der potentielt er sårbare over for effekterne af klimaforandringerne i en sådan grad, at det kan tvinge dem til at forlade deres hjem.

Modeller for hvordan fremtidens klima potentielt vil udvikle sig under forskellige scenarier for udledning af drivhusgasser, viser temperaturstigninger på mellem 2 og 5 grader frem mod 2100.

De samme scenarier viser også, at ekstreme begivenheder, som orkaner og skybrud med efterfølgende oversvømmelser, med stor sandsynlighed vil blive både hyppigere og kraftigere i fremtiden.

Alle scenarier viser dog at nogle områder på jorden med stor sandsynlig bliver svære, hvis ikke umulige at bo, hvis der ikke sker store investeringer i klimatilpasning. Visse tørre områder risikerer at blive yderligere ramt af tørke, som potentielt vil udløse hungersnød og folkevandringer. Etiopien er i øjeblikket ramt af en af de værste tørker i årtier, et problem der er blevet forværret af vejrfænomenet El Niño. Her er over 10 millioner på nuværende tidspunkt afhængige af nødhjælp. Andre steder vil blive ramt af store mængder pludselig regn, der kan ødelægge afgrøder og skabe store oversvømmelser.

En ting er, at det er svært at spå om hvor mange mennesker, der vil være fordrevne i fremtiden, men der er også stor uenighed om, hvor mange der kan siges at være på flugt fra klimaet i dag.

En af de primære årsager til dette er, at det i mange tilfælde er svært at skelne grundene, der udløser migration fra hinanden.

Der er allerede sket en stærk stigning i antallet af mennesker, der er blevet midlertidige flygtninge pga. naturkatastrofer, og tal fra The International Displacement Monitoring Centre viser, at i 2014 var mere end 19 millioner mennesker tvunget til at forlade deres hjem pga. naturkatastrofer. Disse tal dækker kun over de nye fordrevne i 2014, mange var i forvejen fordrevne fra deres hjem som følge af tidligere års katastrofer.

Udover ændringer i klimaet sker der også ændringer i, hvor mange vi er her på kloden og hvor vi bosætter os. Flere mennesker bosætter sig i områder,

som er særligt sårbare over for effekterne af klimaforandringer, og særligt i lavtliggende kystområder, floddale og delta regioner foregår der en kraftig urbanisering. Disse megabyer breder sig hurtigt, og ofte uden megen planlægning af hvor og hvordan der bygges. I Asien er millioner af mennesker på sigt truet af kombinationen af stigende verdenshave og kraftigere storme.

Et eksempel på dette er Dhaka i Bangladesh, hvor man er presset fra flere kanter. Det meste af landet ligger lavt og er samtidig et af de tættest befolkede lande i verden. Her sker en voldsom stigning af befolkningen i slumområderne, når folk fra landområderne er nødt til at flytte, enten fordi deres landbrugsland er oversvømmet, eller fordi det er ødelagt af saltvand, der gør jorden ubrugelig til landbrug. Samtidig er slumområderne i Dhaka også lavtliggende og derfor sårbare over for stigende havspejl i forbindelse med storme, mens den manglende infrastruktur gør, at områderne har svært ved at håndtere den intensiverede monsunregn med oversvømmelser til følge.

Der er ofte stor ulighed mellem Nord og Syd, når det gælder påvirkningerne fra klimaforandringer, men også i Vesten skaber det stigende havspejl problemer. Det gælder eksempelvis ekstremt lavtliggende områder som Holland og visse steder i USA, hvor man netop har allokeret flere millioner dollars til omplacering af en gruppe borgere i Louisiana, der beboede en ø, hvor over 90 % af landmassen var forsvundet på grund af det stigende havniveau.

Klimafordrevne, der ikke får støtte af staten til at flytte andetsteds hen, som det er tilfældet i Louisiana, er oftest overladt til at migrere på egen hånd.

For de lavtliggende kystområder og østater, hvor man potentielt er truet af stigende verdenshave, er der tale om et problem, der udvikler sig langsomt, og hvor man i mange tilfælde vil have tid til at planlægge, hvordan man eventuelt kan tilpasse sig, forudsat at ressourcerne er tilgængelige. Mange vil med stor sandsynlighed vælge at flytte længe før områderne bliver oversvømmet og vil derfor oftest "forsvinde" i statistikken over økonomiske migranter. I tilfælde, hvor hele østater står til potentielt at forsvinde som eksempelvis Maldiverne, vil det give anledning til nogle særlige problemstillinger omkring statsløshed.

Mange af de mennesker, der potentielt kunne betegnes som klimafordrevne eller klimaflugtninge, kan være svære at finde i oversigter over fordrevne eller migranter. Udover, at de som nævnt ofte vælger at migrere inden, det måske er tydeligt, at det er klimaforandringer, der fremtvinger behovet for at flytte, hænger det også sammen med, at de ikke i juridisk forstand er flygtninge og derfor heller ikke optræder i

disse statistikker.

Mange vil forblive i egne lande, enten fordi de ikke har ressourcerne til at rejse længere væk, eller fordi de måske håber at kunne rejse tilbage og genopbygge deres lokalsamfund. Disse vil derfor falde i kategorien internt fordrevne. De, der måtte bevæge sig på tværs af landegrænser, kan heller ikke formelt juridisk betegnes som flygtninge, da de falder uden for FNs flygtningekonvention.

Som resultat af dette har de fleste klimafordrevne få juridiske rettigheder og mange er stadig hjemløse og fanget i midlertidige lejre eller på anden måde tabt i systemet flere år efter katastrofen ramte.

Der er et stort behov for, at verdens ledere forholder sig til de mange fordrevne, som klimaforandringerne kan forventes at bringe med sig. Om de skal inkluderes i den nuværende flygtningekonvention eller ej er ikke afklaret, omend det virker tvivlsomt, at særligt de Vestlige lande vil åbne op for, at flere grupper skal tildeles asylrettigheder af den vej.

Sidste års COP21 aftale nævner ikke klimafordrevne eller migration og mobilitet, på trods af at disse emner blev diskuteret undervejs frem til klimatopmødet. Dog nævner aftalen, at der skal oprettes en taskforce, der skal udvikle anbefalinger til politikkerne, der kan være med til at forebygge at befolkninger bliver fordrevne, og i de tilfælde, hvor det er uundgåeligt, være med til at udvikle formelle rammer, som kan håndtere de fordrevne på en måde, der forhåbentlig både er værdig og fair. Ikke mindst må de rige lande, der med deres udledninger af drivhusgasser har skabt problemet, være forpligtiget til at bidrage til problemets løsning.

Kilder:

Kälin, W. (2012): Conceptualising Climate-Induced Displacement. I: Climate Change and Displacement - Multidisciplinary Perspectives. McAdam, J (red.). s.81-104.

Laczko, F og Aghazarm, C (2009): Migration, Environment and Climate Change: assessing the evidence. International Organization for Migration.

Lieberman, A. (2015): Where will the climate refugees go? Al Jazeera.com 22.12.2015.

<http://www.aljazeera.com/indepth/features/2015/11/climate-refugees-151125093146088.html>

Yonetani, M. (2015): Global Estimates 2015. People displaced by disasters. Norwegian Refugee Council.

Artiklen er skrevet af:

Britta Lehmann
specialestuderende i
geografi ved Institut for
Geovidenskab og
Naturforvaltning,
Københavns Universitet



MÅNEDENS LINK

Find Venligboerne på facebook:

<https://www.facebook.com/Venligboerne-event-og-nyheder-972763692763257/>



Introduktion

En lille dreng ligger død på en græsk strand. Tusinder af mennesker bryder igennem hegn og pigtråd for at komme ind over grænsen. Grænsebomme sættes op, og debatten raser.

Flygtninge og migranter er blevet et af tidens helt store emner. Intensiteten i debatten er steget i takt med, at flere flygtninge og migranter er kommet hertil. Og ofte handler diskussionen om, hvad vi så gør, og hvordan integrationen fungerer.

Set med geografiske briller er det imidlertid mindst lige så væsentligt og relevant at spørge: Hvad er det, som gør, at mennesker vælger at forlade det sted, de bor? Hvad er årsagerne til de menneskestrømme, folkevandringer og flygtningetendenser, som præger verden i disse år?

I denne opgave fanges elevernes umiddelbare interesse via den aktuelle debat om folk, der ankommer, mens deres faglige opmærksomhed og geografiske bevidsthed skærpes netop med afsæt i spørgsmålet om, hvorfor folk rejser væk. Det handler om rigdom og fattigdom, det handler om levevilkår, om demografiske, økonomiske og sikkerhedspolitiske forhold. Og så handler det rigtig meget om, at hvert land og hvert menneske har sin helt egen historie, som er vigtig at kende.

Derfor skal eleverne i denne opgave undersøge et selvvalgt, specifikt land med henblik på at identificere faktorer og forhold i netop det land, der gør, at folk enten flygter eller migrerer derfra. Opgaven retter sig primært mod geografiundervisningen i 7.-9. klasse og egner sig bedst til 9. klassetrin.

Det vil være en fordel, hvis eleverne tidligere har arbejdet med karakteristika ved rige og fattige lande, levevilkår, demografi og befolkningsudvikling.

Rigtig god fornøjelse med undervisningen!

Iben M.H. Højsgaard
Cand.scient. i geografi
Specialkonsulent, DSB



IDEER TIL UNDERVISNINGEN

Menneskestrømme på tværs af landegrænser

OPGAVE 1: ET LAND FOLK FLYGTER OG/ELLER MIGRERER FRA

Introduktion

Det anslås, at omkring 1 million flygtninge og migranter er ankommet til Europa over Middelhavet i 2015. Mange kommer fra Syrien, men også andre lande som f.eks. Afghanistan og Eritrea bidrager til menneskestrømmene.

I det følgende skal eleverne med afsæt i et selvvalgt land undersøge de befolkningsbevægelser, der foregår ind og ud ad landet. Eleverne skal ud fra et geografifagligt perspektiv forsøge at finde forklaringer på, hvorfor folk flygter eller migrerer fra deres hjemland, og hvorfor og hvordan de ender i de lande, de gør.

Øvelsen kan ramme ned i flere forskellige Færdigheds- og vidensmål, men sigter primært mod:

Kompetencemål

- Kompetenceområdet Perspektivering.

Færdigheds- og vidensmål

- Målparret under Globalisering.
- Eleven kan forklare årsager til nationale og globale konflikter om kulturforskelle, grænsedragninger og ressourcer.
- Eleven har viden om landes interesser, involvering i konflikter og konfliktløsning.

Overordnede læringsmål

- At eleverne kan gøre rede for forskellen mellem en migrant og en flygtning
- At eleverne kan undersøge et konkret land samt selvstændigt, kvalificeret og kildekritisk finde og vurdere data og statistisk materiale om det pågældende land
- At eleverne ud fra et geografisk perspektiv kan forklare årsagssammenhænge, der relaterer sig til flygtningestrømme og migration i det valgte land
- At eleverne meget konkret kan gøre rede for forhold, der fører til flugt og/eller migration fra det land, de har valgt at arbejde med
- At eleverne kan sætte deres viden om flygtninge og migranter i et specifikt land ind i en global og overnational kontekst
- At eleverne kan undersøge og forklare flygtninge og/eller migranternes vej til et 'nyt' land.
- At eleverne kan belyse den geopolitiske baggrund for, hvordan flygtninge og/eller migranter håndteres og modtages i Europa

- At eleverne kan analysere, vurdere og perspektivere den fremtidige betydning af flygtningestrømme og migration i europæisk sammenhæng
- At eleverne kan formidle deres viden om flygtninge og/eller migranter

Tidsforbrug

2-4 lektioner (å 45 minutter).

Forberedelse til 1. lektion

Bed eleverne om at læse artiklen 'En verden i bevægelse' samt 'Portrætter af flygtninge' fra dette GO-nummer som lektie.

Fremgangsmåde

1. lektion

I plenum i klassen

1. Indled med en kort introduktion af opgaven, så eleverne ved, hvad de skal til at arbejde med, og hvilke læringsmål der er for opgaven.
2. Tal med eleverne om lektionen og oprids i fællesskab centrale pointer fra artiklen 'En verden i bevægelse'. Diskuter f.eks.:
 - a. Hvad er forskellen på en flygtning og en migrant?
 - b. Hvad kan være baggrunden for at bruge begrebet migrant frem for flygtning i den offentlige debat?
 - c. Hvad karakteriserer migration – hvilke karakteristika indgår (Se evt. figur 1 i artiklen 'En verden i bevægelse')?
 - d. Hvordan kan man tale fagligt og analytisk om emnet uden at blive personlig eller partipolitisk?
3. Diskuter desuden, hvad der kan udgøre grænser i forhold til flygtninge og migranter, og hvilke årsager der kan føre til, at mennesker henholdsvis migrerer eller flygter fra deres hjem.

I grupper

4. Inddel eleverne i grupper med max. fire personer i hver gruppe.
5. Bed hver gruppe om at udvælge et land (fx med afsæt i <http://globalis.dk/Konflikter>), hvorfra befolkningsgrupper flygter eller migrerer.
6. Eleverne skal nu lave en geografisk undersøgelse af det pågældende land mht. på at finde forklaringer på, hvorfor befolkningen flygter og/eller migrerer fra landet.
7. Eleverne skal vurdere, om der f.eks. er særlige naturgeografiske forhold, der initierer eller medvirker til flugten og/eller migrationen fra landet
8. Eleverne skal, i det omfang det er muligt, finde

statistik, data og kildemateriale, der underbygger deres konklusioner.

9. Eleverne skal desuden undersøge, hvilke rettigheder befolkningen fra det land, eleverne er ved at undersøge, har, når de er flygtet eller migreret og ankommer til et 'modtagerland'. Er der f.eks. forskellige rettigheder for flygtninge og migranter – og i givet fald hvilke?
10. Eleverne skal forsøge at indplacere relevante geografiske og politiske forhold, der knytter sig til landet, i en bredere kontekst.
11. Eleverne skal overveje former og metoder (f.eks. konstruktion af modeller eller lignende) til at præsentere og formidle deres faglige viden om flygtninge/migranter i det udvalgte land.

Forberedelse til 2. lektion

Eleverne skal forberede at præsentere relevante geografiske perspektiver på flygtninge/migranter i relation til det land, de har valgt at arbejde med for resten af klassen.

2. lektion

I plenum

- Hver gruppe præsenterer deres valgte land for resten af klassen. I præsentationen skal hver gruppe belyse forklaringer og årsager til flugt/migration fra det pågældende land baseret på en grundig analyse, vurdering og perspektivering af geografiske og geopolitiske forhold.

Evaluering

1. Bed afslutningsvis eleverne om at præsentere det land de har valgt for resten af klassen.
2. Diskuter præsentationerne i plenum bl.a. i forhold til forskelle og lighedspunkter mellem de forskellige lande, grupperne præsenterer.

Etik

Denne opgave sigter mod at øge elevernes faglige forståelse for flygtninge og migration ved at introducere begreber, modeller og sammenligninger mellem lande. Spørgsmål om flygtninge og migration kan også diskuteres på mere personlige måder, og i nogle klasser kan der være elever, som har oplevelser med flugt eller migration tæt inde på livet. Hver klasse er forskellig, og det er vigtigt, at læreren vurderer nøje, om disse personlige blik på emnet enten egner sig godt til at blive inddraget – eller netop ikke gør det.

Kilder:

DR Tema: Flygtninge i Europa: <https://www.dr.dk/nyheder/tema/flygtningepres-paa-europa>



Af: Louise Kent, Røde Kors

KATASTROFER PÅ SKOLESKEMAET

act KATASTROFE er et nyt undervisningsmateriale fra Røde Kors, der handler om store og små katastrofer ude i verden og hjemme i Danmark.



”Jeg var bange, men jeg gjorde bare, hvad jeg havde lært”, fortæller 12-årige Surab, som reddede sin bedstemor, da familiens hus blev ødelagt ved jordskælv i Nepal. Surab er et af de tre børn, der fortæller sin historie i Røde Kors’ nye undervisningsmateriale - act KATASTROFE. Derudover møder vi 10-årige Regitze fra Frederikssund, som oplevede familiens hus blive oversvømmet efter stormen Bodils hærgen. Og så reddede 11-årige Oliver fra Hammerum sin søsters liv, da hun gik igennem isen.

Opmærksomhed på omgivelserne

Heldigvis blev lillesøster Lea reddet af Oliver, fordi han handlede med det samme, og fordi han var opmærksom på sine omgivelser. Det er lige præcis denne opmærksomhed på vores omgivelser, klassekammerater og medmennesker, Røde Kors gerne vil fremme med det nye undervisningsmateriale. Samtidig er målet med act KATASTROFE at give eleverne en masse viden om vores vilde natur, for eksempel at naturkatastrofer rammer verdens fattige hårdt, og at naturkatastrofer også rammer Danmark. Derudover er målet at give eleverne både mod og viden til at handle i en katastrofe – store som små – gennem for eksempel førstehjælp eller ved at være en god ven, som hjælper andre.

”En ældre dame glemte sine byttepenge i supermarkedet. Jeg løb efter hende og gav hende pengene. Bagefter havde jeg det rigtig godt.”

– Sara Høgh Sørensen, 11 år, Danmark

Tankevækkende fortællinger

Som titlen på undervisningsmaterialet understreger, handler act KATASTROFE både om de store, altødelæggende katastrofer som for eksempel jordskælv, men også de helt nære katastrofer, som danske børn kan komme ud for.

Materialet indeholder flere spændende og tankevækkende fortællinger med børn, der selv har oplevet katastrofer helt tæt på. Fortællingerne danner ramme om opgaver, der i fag som for eksempel geografi og natur/teknologi både lægger op til refleksion hos den enkelte elev, gruppearbejde og diskussioner i plenum. Gennem interviews, dilemma-spil og faktuel viden bliver børnene klogere på de forskellige forhold, mennesker i verden lever under, fremtidens katastrofer og deres påvirkning, den globale udvikling, og hvordan Røde Kors arbejder med katastroforebyggelse. Materialet er fyldt med en masse sjove, praktiske og fysiske opgaver, der kan løses i fællesskab, og som



Fig. 1. Forside - act KATASTROFE. Credit: Kasper Nybo

blandt andet giver viden om og forståelse for natur- og vejrphænomener og den type katastrofer, de kan medføre.

Læring på tværs

Act KATASTROFE er oplagt som udgangspunkt for en tværfaglig emneuge. Uge 38 er igen i år Røde Kors emneuge, og her kan eleverne på tværs af fag arbejde med begrebet katastrofer. Flere af teksterne i elevmagasinet lægger op til refleksion og diskussion af emner som næstekærlighed, medmenneskelighed, humanitet, nødhjælp, forebyggelse, katastrofer, levevilkår og samfundsforhold. Mange af opgaverne i materialet er praktiske opgaver, som skal løses



Fig. 2. Surab og bedstemor. Foto: Sailendra Kharel

enkeltvis eller i grupper. De går blandt andet ud på at bygge modeller af katastrofesikrede huse, lære Nepal at kende, finde forskelle og ligheder mellem eleverne selv og børnene i magasinet, sammenligne det danske og det nepalesiske samfund og finde ud af, hvordan man kan håndtere katastrofer og dilemmaer. Derudover skal eleverne lære de forskellige naturkatastrofer at kende, og få viden om de konsekvenser der er forbundet med dem. Som afslutning er der et "evalueringsløb" med forskellige poster, som skal opsummere, hvad børnene har lært af arbejdet med act KATASTROFE.

Hverdagens helte

Et af temaerne i act KATASTROFE er helte. I elevbladet er der interviews med superhelte og skurkene fra filmen Antboy 3, og flere opgaver går ud på at definere, diskutere og forstå begrebet en helt.

Eleverne får også konkrete redskaber til, hvordan man kan hjælpe en ven, der har oplevet noget voldsomt, der både har haft fysisk og/eller psykisk påvirkning. Et afsnit i undervisningsmaterialet introducerer

eleverne til livreddende førstehjælp og færdselslære, hvor det at handle, når man ser en ulykke, er helt centralt. Og det var jo lige det, både Oliver og Surab så helt modigt gjorde. I den forbindelse er der en række opgaver, og der er mulighed for at diskutere og udforske førstehjælp og færdselslære. Undervisningen er med til både at give eleverne en forståelse for, hvordan de selv kan hjælpe andre og vigtigheden i at gøre det, men også at give dem følelsen af, at de har et ansvar for, at andre mennesker og samfundet har det godt. Alt i alt danner act KATASTROFE ramme om undervisning, der både styrker elevernes faglighed, fællesskabsfølelse og medmenneskelighed.

Forebyggelse redder liv

Act KATASTROFE kredser altså også om den mere usynlige hjælp - at eleverne er nødt til at være opmærksomme på deres klassekammerater, så problemer og udfordringer ikke udvikler sig til konflikter. De skal lære, at man passer på hinanden og støtter, hvis en ven har oplevet noget voldsomt. Det er det, der kendetegner et stærkt samfund, og vi skal allesam-



Fig. 3. Nepal Red Cross.

men blive bedre til at forebygge katastrofer. Både de helt nære af slagsen i klasseværelset, hvor det gælder om at være gode venner og behandle alle ordentligt og de voldsomme, altødelæggende katastrofer, ude i verden. For sådan arbejder Røde Kors i forbindelse med for eksempel jordskælv, oversvømmelser eller hungersnød. Først yder Røde Kors førstehjælp, uddeler nødrationer, skaffer rent vand og husly, men hurtigt derefter går arbejdet i gang med at sørge for, at en krise – næste gang – den opstår, i det pågældende land eller område, ikke udvikler sig i samme grad. Den gode nyhed i den sammenhæng er, at selv om antallet af naturkatastrofer er støt stigende, er antallet af ofre for dem, det laveste i 10 år. Netop på grund af forebyggelse.

Katastrofer og klima på dagsordenen

Katastrofer forårsaget af vejret ses oftere og oftere både i Danmark, men også i resten af verden. Blandt andet derfor er klimaet og dets forandringer de senere år blevet et af de vigtigste emner i hele verden. Røde Kors har tidligere udgivet undervisningsmaterialet act KLIMA, hvor katastrofer forårsaget af klimaforandringer er et af hovedtemaerne. Også her er der taget udgangspunkt i børn fra Nepal. Lærervejledningen fra act KLIMA indeholder en masse opgaver indenfor både geografi, demografi, samfund, vejret, miljø/klima med mere. Som supplerende til act KATASTROFE kan lærervejledningen og elevhæftet fra act KLIMA med fordel hentes fra den online skoleshop og bruges i forbindelse med teksterne fra det nye materiale.

Fakta

Act KATASTROFE

matcher Forenklede Fælles Mål inden for en række fag blandt andet dansk og na-tur/teknologi. Undervisningsmaterialet er målrettet mellemtrinnet, men ældre klassetrin kan også sagtens anvende det. Materialet er gratis, da det er finansieret af Undervisningsministeriets Udlodningsmidler.

Undervisningsmaterialet består af:

- Et elevmagasin med spændende historier fra børn både i Danmark og ude i verden, interviews med skuespillerne fra Antboy 3-filmen og en masse fakta om katastrofer.
- En udførlig lærervejledning med masser af opgaver og forslag til emneuge.
- Et temasite på rodekors.dk med katastrofequiz, film, rollespil og mere viden.
- En tilrettelagt emneuge med ugeplan og forslag til aktiviteter i Røde Kors emneugen i uge 38.

Materialet kan bestilles på:

- rodekors.dk/skole/katastrofe



Navn: Charlotte Scheel

Alder: 42

Uddannelse: Kulturgeograf

Stilling: Leder af Natur og Miljø – Projektleder for Stålsat By i Halsnæs Kommune, Yogalærer og ildsjæl omkring Frederiksværk og Torup

[1. Hvorfor begyndte du at læse geografi?]

Jeg var sikker på, at jeg ville noget der både var naturvidenskabeligt og samtidig handlede om mennesker. Jeg overvejede også sociologi og bro-matologi.

[2. Hvad er geografi for dig?]

Alt det vi støder på i livet. Landskabet, livet mellem mennesker, vores kultur og aftryk på jorden. Omdrejningspunktet i mit arbejde som geograf er grundlæggende at skabe balance mellem benyttelse og beskyttelse, og at forstærke og formidle områdets kvaliteter og identitet.

[3. Hvem/hvad har været din største inspirationskilde ud i geografin?]

Min far er kaptajn og har sejlet på verdenshavene den gang, hvor man gik i land og kom hjem med historier fra fjerne egne. I mit barndomshjem var der vaser fra Kina, marokkopuder, Buddhaer fra Indien, masker fra Afrika, en loppebefængt kamelbamse fra Alexandria og vaniljestænger fra Madagaskar. Derfra har jeg helt klart fået den store interesse for geografin. Gennem historier er jeg på et meget tidligt tidspunkt blevet opmærksom på, hvordan forskellige naturgrundlag skaber forskellige kulturer og produkter.

[4. Hvad ser du som det 'hotteste' geografi-emne i øjeblikket?]

Det er et stort spørgsmål og jeg kunne nævne i flæng – klimatilpasning, manglende kvalitet i fødevarer, ulighed i velfærd, polarisering i byudviklingen. Fra min stol som byplanlægger er det interessant at følge byernes udvikling. De store byer ekspanderer i disse år. De bliver mere grønne og trækker nogle af kvaliteterne fra forstæderne og provinsbyerne ind i form af byparker, legepladser, havnebade mm. Den anden tendens som vi oplever omkring Frederiksværk og Hundested er, at flere familier rykker ud til billigere huse i omegnen af København. Her søger de efter nye stærke fællesskaber, et aktivt friluftsliv og kulturoplevelser. Det er på mange må-

der med til at udvikle de mindre bysamfund, og i Halsnæs oplever vi en enorm iværksætterånd. Foreninger, borgere og små nye virksomheder dukker op og er med til at skabe nye oplevelser og historier. I afdeling for Natur og Miljø gør vi en stor indsats for at tilbyde anderledes oplevelser i naturen. Vi bygger svævebaner på kystskrænter, træbroer gennem søer, opstiller fordybelsesbænke i skønne naturområder, har søsat en havhytte så kajakroere kan overnatte på havet, formidler natur- og kulturhistorie via havbøjer ud for Halsnæs kyster og har udviklet apps med skattejagter til børn. Alt sammen for at gøre borgere og besøgende lidt klogere på det sted de er kommet til.

[5. Hvordan bruger du/har du brugt geografiuddannelsen i dit arbejde?]

Jeg bruger geografin hver dag. Særligt det, at vi er skolet i at arbejde tværfagligt. Som projektleder på Stålsat By gør jeg en dyd ud af at formidle landskabet omkring Frederiksværk som en del af byen. Nu er Frederiksværk også skoleeksemplet på en by i Danmark, hvor geografin har bestemt byens udvikling. Frederiksværk er opstået som et værk på grund af den vandkraft som Arresø leverede til fabrikkerne. I dag har kanalen stadig en mindre rolle for industrien, da den leverer kølevand til stålvalseværkerne, men med overgangen til bosætningsby og serviceby er det naturligvis kanalens rekreative værdier, der skal styrkes samtidig med at historien formidles. Som geograf er det en fornøjelse, når landskab fortæller historie og skaber fremtidens blågrønne by og samtidig fungerer som klimatilpasningsanlæg, når vandet står højt i Roskilde Fjord – det er geografi i praksis.

Af: Niels Christian Nielsen

DANMARK I BALANCE

– et kulturgeografisk og kartografisk perspektiv

Danmark er et land i udvikling, men udviklingen går stærkere i nogle dele af landet end andre, hvilket har skabt forskellige udkantsproblemer, herunder demografiske i form af fald i befolkningstallet udenfor hovedstaden og de store byer. Virksomheder og offentlige myndigheder har effektiviseret og centraliseret med tab af arbejdspladser i mindre byer til følge, men nu prøver regeringen at vende tendensen.

Fig. 1. Det nedlagte og tomme rådhus i Rødekro, nu en del af Aabenraa Kommune. Ejendommen er solgt til en privat virksomhed.
Web: <http://www.panoramio.com/photo/44314669>.



Den 1. oktober 2015 offentliggjorde den nyligt valgte Venstre-regering sin store plan for udflytning af statslige arbejdspladser under overskriften "Bedre Balance".

Formålet var, som navnet antyder, at opnå mere ligevægt mellem hovedstaden og provinsen inden for forvaltningen. Midlet skulle altså i denne sammenhæng være at tilføre forskellige slags arbejdspladser med en høj andel af højtuddannede, til dele af landet, hvor de ellers er underrepræsenterede. Baggrunden for initiativet er de store og voksende regionale forskelle, som man har set gennem de seneste ti-tyve år, og som bl.a. har givet sig udslag i fraflytning og tomme boliger i yderområderne, samtidig med et øget pres på boligmarkedet i Hovedstadsområdet og (i mindre grad) i Østjylland. Ud fra tal for befolkningsudvikling, arbejdsløshed, indkomst m.m. har man kunnet tegne overbevisende Danmarks-kort, der viste "den rådne banan", som strakte sig fra Nordjylland via Vest- og Sønderjylland helt til Lolland-Falster, se Karkov (2010). Kommunalreformen, der trådte i kraft i 2007, medførte nedlæggelsen af ikke bare mange rådhus i mindre byer (typiske mellembyer), men også at de nye, større kommuner høstede rationaliseringsgevinster ved at nedlægge landsbyskoler og plejehjem.

Samtidig betød nedlæggelsen af amterne, at et antal amtsgårde blev overflødige, og siden er en del sygehuse forsvundet som følge af spareøvelser i regionerne. Det er denne udvikling, som fik flere partier til at udstede valgløfter om udflytning af statslige arbejdspladser. At der måske alligevel ikke var tale om en snuptagsløsning på alle problemer fremgår dog af den tekst, der står på hjemmesiden, hvor "Bedre Balance" blev præsenteret, fra Finansministeriet (2015):

"Flytningen af statslige arbejds-

pladser gennemføres for at opnå en bedre balance og udvikling i hele landet og for at sikre statslige institutioner, der er tæt på borgere og virksomheder. Statslige arbejdspladser er ikke i sig selv nok til at skabe vækst, men de er en del af den samlede og meget offensive indsats, regeringen gør for at sikre vækst og udvikling i hele landet."

Udspillet fik massiv presseomtale i de følgende dage, og dets konsekvenser blev livligt diskuteret, men da røgen havde lagt sig, stod især to spørgsmål tilbage:

- Hvilken effekt vil udflytningerne have på de berørte lokalsamfund, og hvor stor vil den være?

- Er det de mest nødlidende områder, der hjælpes (eller søges hjulpet) ved disse udflytninger?

Der er heldigvis forskellige geografiske og regionaløkonomiske værktøjer, der kan bidrage til mere præcise svar på disse spørgsmål. Om ikke andet ved at vise, hvor problemerne er, hvor de er størst, og fordi man på kort kan visualisere forhold, der ikke meningsfuldt lader sig beskrive statistisk, men alligevel viser mønstre, der kan tolkes på.

Udflytning som væksthæmmer?

Afhængigt af, hvordan man forstår målsætningen om balance og udvikling, må succeskriteriet for udflytningen være, om den omfattende udflytning af statslige arbejdspladser til yderområder i Danmark kan vende tilbagegangen i befolkningstallet til fremgang. Alternativt kan man mene, at det er tilstrækkeligt at bremse tilbagegangen, eller man kan se på andre parametre, som f.eks. beskæftigelse og erhvervsstruktur, hvor der kan forventes en afsmittende virkning fra tilførslen af de statslige arbejdspladser. Ved planlægningen af udflytningen kunne det være nyttigt at opstille en kvantitativ model, der gør det muligt at beregne, hvor mange arbejdspladser, der skal tilføres for at forhindre den forventede tilbagegang i befolkningstallet. Da så detaljerede modeller ikke findes, må politikerne i vid udstrækning basere deres beslutninger på skøn og overslag, samt naturligvis holdninger – regionalpolitik er jo også fordelingspolitik.

I en undersøgelse udført for Velfærdsministeriet i 2008-2009 har Klaus Lindegaard fra Syddansk Universitets daværende Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter set på de direkte og afsmittende virkninger af udflytningen af tre meget forskellige statslige virksomheder: Sikkerhedsstyrelsen til Esbjerg, SKAT's betalingscenter til Ringkøbing og Statsforvaltning Sjælland til Nykøbing Falster (medarbejdere fra de tidligere statsamter og amtskommuner). På trods af forskellene var det muligt at se nogle fællestræk.

Især i starten, vil der være mange medarbej-

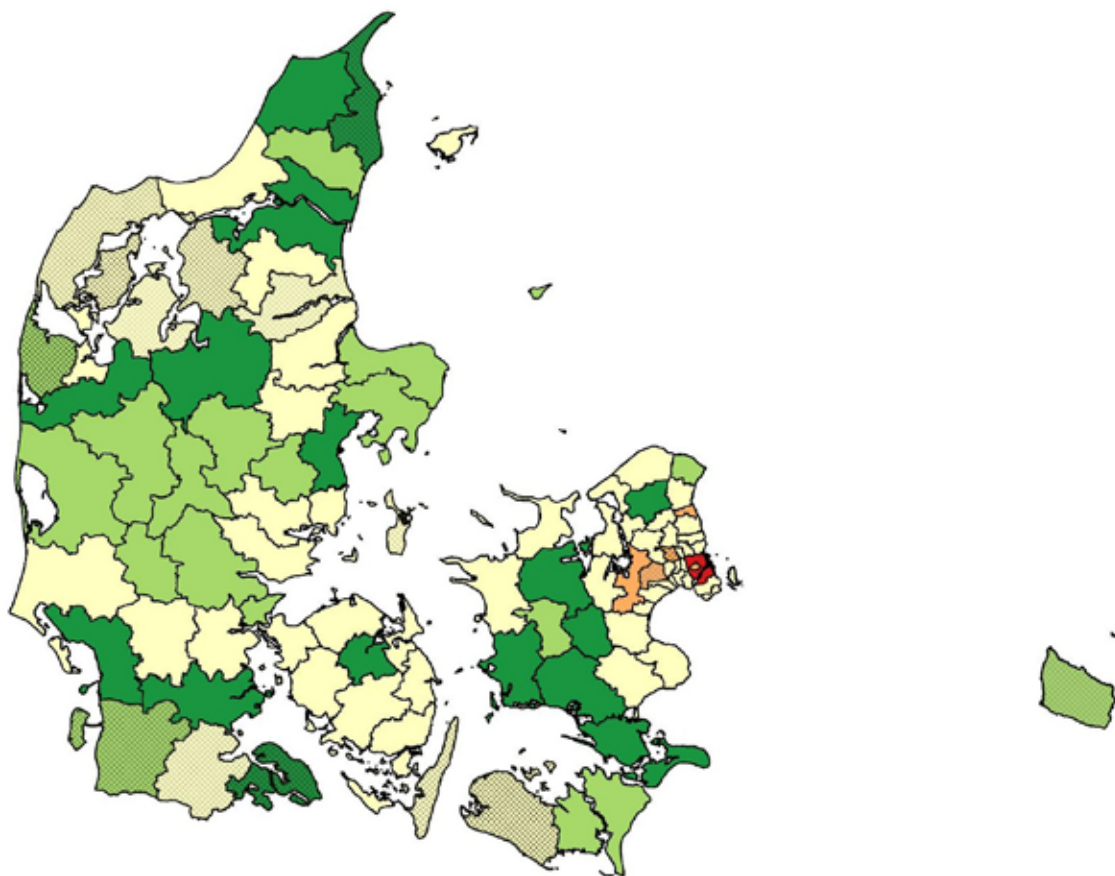


Fig. 2. Afsender- og modtagerkommuner ved udflytning af statslige arbejdspladser. Den Mørkegrønne farve markerer over 100 arbejdspladser, lysegrønne under 100. Den røde farve markerer Københavns Kommune, der afgiver 3851 arbejdspladser. De andre kommuner, der afgiver under 100 arbejdspladser har en lysere rød farve. De gult farvede kommuner berøres ikke. Desuden viser skraveringen de kommuner, der ifølge Danmarks Statistik havde tilbagegang i befolkningen i 2015, baseret på samme data som i Figur 5. Kortet er fremstillet i QGIS, med kommunegrænserne fra DAGI-sættet (se følgende afsnit). Kortet viser ganske tydeligt, at der kun er ringe sammenfald mellem de kommuner, der får flest udflyttede arbejdspladser, og de der har de største demografiske udfordringer.

dere, der pendler fra hovedstaden eller finder et sted at overnatte i hverdagene, men bliver boende med familien, der hvor ægtefællen og børnene har deres arbejde og dagligdag. Typisk vil man også lige se tiden an, og måske samtidig søge job andre steder. Altså har en udflytning umiddelbart en ringe eller ingen effekt på befolkningen i modtagerområdet – men kan dog give et lille løft til vidensniveauet, hvis nogle flytter med. En vigtig pointe fra denne og tilsvarende undersøgelser er, at nye statslige arbejdspladser ikke i sig selv skaber økonomisk vækst i et område, selv om der oprettes et antal nye arbejdspladser, se også rapporten fra AE-rådet (2015). Vækst skabes, når der er positive synergieffekter mellem den statslige institution og lokale aktører og erhvervsliv. Disse effekter kunne være vidensdeling også med lokale uddannelser og

regulært iværksætteri foretaget af medarbejdere eller praktikanter fra den udflyttede institution. Der skal altså helst være nogen eller noget at samarbejde med for den udflyttede institution. Derfor har det heller ingen eller kun ringe effekt at flytte en videns-intensiv arbejdsplads ud til en lille by, der måske oven i købet har et lavt uddannelsesniveau og mangler erhvervs-virksomheder, der kan drage nytte af den viden, som de statslige medarbejdere bringer med sig.

Sygdom og kur – rammer man rigtigt?

Når det kommer til statistiske oplysninger om økonomiske og befolkningsmæssige forhold i Danmark, er det oplagte sted at lede i Danmarks Statistiks Statistikbank. Herfra er det muligt at udtrække oversigtsmæssige data, der er tilstrækkelige til langt de fleste



Fig. 2a. Kommunerne i Danmark, lavet i QGIS ud fra DAGI-datasættet.

undervisningsformål. Samtidig ligger der her en vældig kilde til baggrundoplysninger for pressen og til videnskabelige undersøgelser, hvor der skal bruges pålidelige, men ikke nødvendigvis meget detaljerede oplysninger for at give overblik og forklare sammenhænge. Til brug for decideret forskning på specifikke områder, kræves der udtræk af data med højere detaljeringsgrad. Det kræver tilladelse og sker mod betaling. For eksempel: Socioøkonomiske data på sogneniveau til en undersøgelse foretaget på Syddansk Universitets Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter, se f.eks. Svendsen (2007). Her og i tilsvarende undersøgelser er anvendt data, som man i Statistikbanken kun kan se på kommunalt niveau. Faktisk er det ret få ting, der oplyses om på sogne-niveau. Dette både fordi det ellers vil være meget

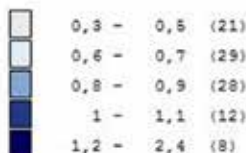
omfattende datamængder, der skal stilles til rådighed, og af diskretionshensyn, da nogle (land-)sogne er så små, at der for tydeligt vil fremgå informationer om enkelte borgere eller virksomheder.

Et billede siger mere end tusind ord – og det gør kort i høj grad også. Tematiske kort sammenfatter og formidler statistisk information, som man ellers skulle læse en række tabeller for at få et overblik over. Det er i Statistikbankens websted muligt ikke bare at få vist data i tabelform på de valgte (tilgængelige) niveauer, men også at få dem vist på en slags tematisk kort – kort der kan hentes (copy-paste's) og bruges direkte i en opgave eller en rapport, se Figur 3 og 4 her. Men, hvad der her mangler, er muligheden for at regne på forholdstal, indekstal eller differencer mellem forskellige datasæt, enten samme geografiske

Langtidsledige område, enhed tid

tid: 2015M11

enhed: Langtidsledige i procent af arbejdsstyrken



Datakilde: Danmarks Statistikbank
Kortdata : © Geodatastyrelsen (G.5-00)

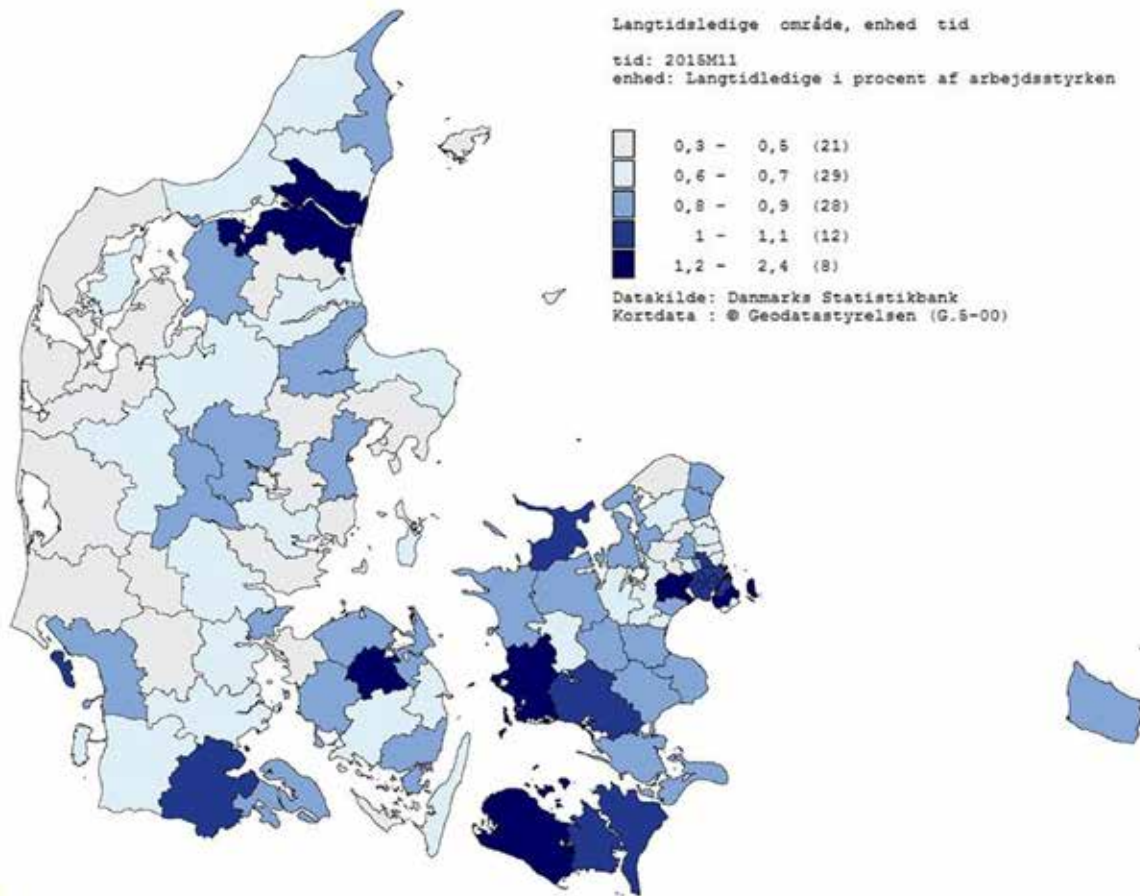


Fig. 3. Andelen af langtidsledige 2015 er en god indikator for, hvordan det går på arbejdsmarkedet på kommuneplan, og hvor der kan være ekstra meget behov for udvikling, der skaber nye jobs. Ved sammenligning af Figur 2 med placering af de udflyttede arbejdspladser ses det også, at det ikke er kommuner, der har den største arbejdsløshed, som Lolland, Odsherred eller Aabenraa, der tilgodeses. Data og visualisering fra Statistikbanken.

enhed til forskellige tidspunkter (vækst-mål) eller et antal parametre til samme tid, som ved beregning af velfærds-indeks, som for eksempel det "udkantsindeks", der er udarbejdet af AE-rådet (2010), ved en sammenvejning af fem forskellige parametre inden for indkomst, arbejdsmarked, uddannelse, sundhed og demografi i hver kommune. Alt dette er muligt, når data hentes ned i regnearks-format. Så er udfordringen bare at få vist det (selv-)beregnete på kortet! Det er heldigvis muligt med en smule behændighed, og adgang til software, der kan håndtere både tabel-data og geografisk information. Ved arbejdet med denne artikel er der ud over regnearket Excel til dataene fra Statistikbanken brugt det geografiske informationssystem (GIS) Quantum GIS, der er open source og freeware. Hvilket vil sige, at det kan downloades,

installeres og anvendes uden omkostninger. Programmet er meget omfattende, og kan virke overvældende, når man bare vil i gang med at visualisere simple sammenhænge, men der findes gode vejledninger på både engelsk og dansk, sidstnævnte bl.a. hos MapIn (2016) og Johannesen (2016).

I kontrast til data fra Danmarks Statistik, så er stort set alle danske geografiske data på alle niveauer gratis. Data kan hentes digitalt hos Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering (tidligere Geodatastyrelsen), der bl.a. står for den omfattende portal Kortforsyningen, hvor der både kan downloades GIS-data til eget (off-line) brug og etableres adgang til baggrundskort, som man kan bruge på sin egen hjemmeside(!). Her kan man desuden også finde "rå" data fra bl.a. de laserbaserede højdemålinger, der danner basis for

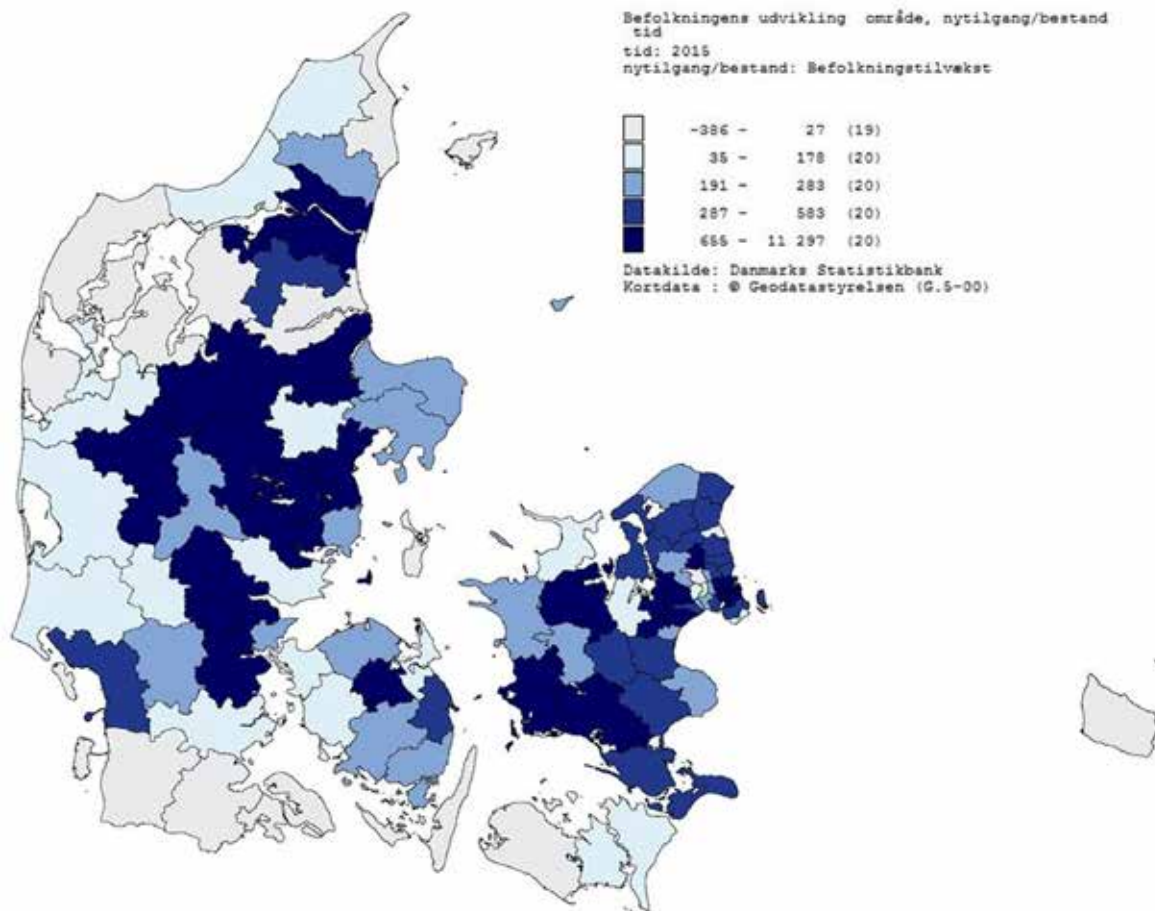


Fig. 4. Befolkningstallets udvikling fra start til slut på året 2015 på kommuneniveau. Data og visualisering fra Statistikbanken. Det viser sig, at flere af de kommuner, der får mange statslige arbejdspladser, så som Århus, Viborg og Aalborg allerede har en voksende befolkning. I modsætning til det blandende mønster, der ses på kortet over langtidsløse, ses der her en klar forskel på mere centralt beliggende kommuner og udkantskommuner i det Vestlige Jylland (undt. Esbjerg) og de sydlige øer og Bornholm.

den nye digitale højdemodel af hele landet. Til kortet, som er vist i Figur 2 er anvendt kommune-laget fra datasættet med "Danmarks Administrative Geografiske Inddeling", DAGI.

Formidling via kort som metode – videre arbejde og perspektiver til undervisning

Medierne bruger i stigende grad kort i formidlingen af emner med et geografisk aspekt – se eksemplet fra DR's udflytningstema (2015) – reference anført herunder. Fordelene ved disse tematiske kort er, at de giver et hurtigt overblik. Komplekse problemstillinger bliver om ikke forklaret til bunds, så tydeliggjort. Man kan f.eks. vise, hvordan Befolkningstallet udvikler sig meget forskelligt fra egn til egn, typisk vist på kommunalt niveau, og læseren ser tydeligt et mønster

tegne sig. Det vil forhåbentlig også være tilfældet for elever i folkeskole eller gymnasium, der får til opgave at visualisere data fra Statistikbanken og/eller lave tematiske kort med QGIS eller i et online-GIS. Der arbejdes fra forskellig side, både i regi af Geografilærerforeningen og ved den faglige interesseorganisation GeoForum.dk på udarbejdelse af undervisningsmateriale, der sætter elever i stand til at arbejde med online-GIS-data. Evnen til at håndtere geografiske data lader til at blive en efterspurgt kompetence i sig selv, men kan i skolesammenhæng nok især være det, der løfter tværfaglige opgaver gennem rumlige og kvantitative analyser og gør det muligt for eleverne at forholde sig kritisk til påstande fra diverse eksperter og tænketanke.



Fig. 5. Sikkerhedsstyrelsen i Esbjerg, indrettet i bygning der tidligere husede Skt. Joseph hospital.



Fig. 6. Augustenborg Slot ved Sønderborg. Tidligere anvendt som sindssygehospital, men skal nu huse cirka halvdelen af NaturErhvervsstyrelsens medarbejdere.
Foto: Mette S. Truelsen

Kilder:

AE-rådet (2010): Nyt kommunalt velfærdsindeks viser billedet af et opdelt Danmark <http://www.ae.dk/analyse/nyt-kommunalt-velfærdsindeks-viser-billedet-opdelt-danmark>

AE-rådet, analyse (2015): http://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_risiko-for-stort-tab-af-job-i-naesten-alle-kommuner-trods-udflytning.pdf

Danmarks Radio (2015): Udflytningstema. Store flyttedag, tekst og info-grafik: <http://www.dr.dk/nyheder/tema/udflytning-af-arbejdspladser>

Finansministeriet (2015): <http://www.fm.dk/publikationer/2015/bedre-balance> Den officielle publikation om udflytningen.

Johannesen, Søren (2016): Hvor mange brandhaner er der på Østerbro. Indlæg på bloggen "Neogeografen". <http://www.microformats.dk/2016/01/08/hvor-mange-brandhaner-er-der-pa-osterbro/>

Karkov(2010): Den rådne banan skrællet, artikel på videnskab.dk: <http://videnskab.dk/kultur-samfund/den-radne-banan-skraellet>

Lindegaard, Klaus (2009): Erfaringer med udflytning af statslige arbejdspladser. Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter, SDU. <http://www.ft.dk/samling/20141/almdel/ul%C3%B8/bilag/107/1511968.pdf>

MapIn (2016): Vejledninger til QGIS <http://www.mapin.dk/index.php/da/qgis-vejledninger>

Svendsen, Gunnar H. L. (2007): Hvorfor klarer nogle udkantsamfund sig bedre end andre? IFUL Report no. 2/2007. http://www.sdu.dk/-/media/files/om_sdu/institutter/iful/udgivelser/iful_report_2_2007.pdf

Supplerende læsning og datakilder:
<http://magisterbladet.dk/news/2015/november/statsjobgaar-rikketilfattigstekommuner>
<http://www.djoefbladet.dk/nyheder/2015/10/udflytning-dj-oeferne-vil-ikke-flytte-med.aspx>
Oversigt: <http://sdfe.dk/hent-data/> DAGI-datasættet, der kan hentes direkte fra Kortforsyningen.
Fint oversigtskort, i "info-grafik-format" her: <http://www.dr.dk/nyheder/indland/grafik-her-er-den-nye-plan-udflytning-af-de-statslige-arbejdspladser>

Artiklen er skrevet af:

Niels Christian Nielsen
Tidligere post.doc ved SDU i Esbjerg tilknyttet Center for Landdistriktsforskning og Center for Turisme, Innovation og Kultur. Nu underviser i naturgeografi og matematik ved Rybners Gymnasium.



HVOR ER GEOGRAFIEN?

Et nyt højvandsværn skal sikre Lemvig havn og by mod oversvømmelser. Lemvig ligger for bunden af en tunneldal. Med de rette vindforhold under en kraftig stormflod har vandstandsstigninger været et evigt tilbagevendende problem for byen med oversvømmelser til følge. En stormflod er en oversvømmelse, der skyldes ekstrem høj vandstand i havet. Stormfloder i Danmark varierer meget i styrke og kan ramme kysterne især i månederne oktober til april. Billedet fra Lemvigs havneområde fra 2008 er et eksempel på en oversvømmelse efter en stormflod. I de kraftigere storme, vi har oplevet i de senere år, har oversvømmelserne derfor været hyppigere og ofte har det resulteret i oversvømmelser i store dele af havneområdet i lighed med det, billedet fra 2008 viser. For at imødegå dette, besluttede Lemvig Kommune at bygge et højvandsværn i form af en mur på en strækning langs havnen med en kote på 210 cm. De to billeder viser det nye højvandsværn, der var færdigbygget i 2012. I januar 2013 indtraf den første store højvandshændelse i Lemvig siden etableringen af højvandsværnet. Højvandet var på 131 cm over dagligt vande. Højvandsværnet blev derved testet og det viste sig, at det virkede efter hensigten. De senere års mange storme benævnes nu med navne som Allan, Bodil, Egon og Gorm, hvoraf stormen Bodil i december 2013 anrettede de største skader i form af oversvømmelser flere steder i landet. Den værste orkan, vi har oplevet i det 20. århundrede indtraf den 3. december 1999. Der har aldrig tidligere været målt så høje vindhastigheder, der i vindstødene nåede helt op på 51,4 m/s. Den anrettede voldsomme skader overalt i Danmark.

Af Henning Lehmann



Fig. 1. Oversvømmelse Lemvig Havn november 2008.
Foto: Kystdirektoratet.



Fig. 2. Det nye højvandsværn i Lemvig Havn 2012.
Foto: Henning Lehmann

Årsberetning for Geografforbundet 2015/2016

FORMANDENS ÅRSBERETNING

Året 2015/2016 har for Geografforbundets Styrelse været et år, hvor samarbejde har været i højsædet. Vores samarbejde med Biologiforbundet og Danmarks Fysik- og Kemilærerforening er fint i tråd med de politiske strømninger og tiltag, der implementeres ude på landets skoler, hvor der forsat sker ændringer inden for naturfagene. Den nye fællesfaglige naturfagsprøve, der har haft sit første år som frivillig prøveform, bliver i indeværende skoleår 16/17 obligatorisk. Dette stiller krav om et tydeligt samarbejde mellem naturfagene ude på skolerne, hvor der bl.a. skal arbejdes med at styrke den naturfaglige kultur – både i klasserne, men også i de naturfaglige lærerteams.

I Geografforbundet har samarbejdet med Biologiforbundet og Danmarks Fysik- og Kemilærerforening bl.a. udmøntet sig i en fælles tur til Oslo for de tre foreningers medlemmer. Turen, der havde den nye naturfagsprøve og fællesfagligt samarbejde på tapetet, blev afviklet d. 31. jan. - 2. feb. 2016. Engagerede lærere bidrog sammen med vores oplægsholdere til et lærerigt og vellykket kursusarrangement.

I forårshalvåret 2016 har vi i Geografforbundet i samarbejde med GO Forlag afholdt to kurser: Et om anvendelse af kort i undervisningen, der havde en praktisk tilgang til geografiundervisningen med fokus på bl.a. elevers rumlige forståelse og bevidsthed; et om fællesfagligt samarbejde og den nye naturfagsprøve, hvor de deltagende kursister fik indblik i prøvebekendtgørelsen og ideer til, hvordan man kan arbejde med at styrke det fællesfaglige samarbejde og den naturfaglige kultur. I august og september 2016 afholdes yderligere to kursusgange med fokus på den nye prøve og med ideer til fællesfaglige forløb.

I forlængelse af Oslo-turen og i forbindelse med

den fællesfaglige naturfagsprøve har vi i Geografforbundet valgt at skippe GW17 til fordel for en tværfaglig weekend med Biologiforbundet og Danmarks Fysik- og Kemilærerforening. Denne weekend sætter fokus på et fællesfagligt emne, som vil blive belyst igennem de tre naturfag, men hvor der også udveksles ideer til, hvordan det tværfaglige samarbejde kan kvalificeres. Vi håber, at vores medlemmer vil støtte op om vores alternative weekend, som vi kan love, bliver lige så faglig og interessant som altid – og hvor man ydermere får mulighed for at møde medlemmer fra de to andre foreninger. Det bliver muligt at tilmelde sig denne weekend i foråret 2017. Vi vil løbende holde jer orienteret om weekenden via vores medlemsblad *Geografisk Orientering* og vores hjemmeside: www.geografforbundet.dk

Propos hjemmeside, så har Geografforbundet valgt at investere i en ny hjemmeside. Det har vi valgt, fordi vi vil styrke vores kommunikationsveje, skabe overblik, større brugervenlighed og bedre tilgængelighed for vores medlemmer. Dette er nødvendigt, hvis vi skal kunne følge med som forening og forsat modtage nye medlemskaber på sigt. Arbejdet omkring den nye hjemmeside er sat i gang og vi glæder os til at gå i luften med den, efter planen, i efteråret 2016.

I tråd med hjemmesiden som kommunikationsvej, er det som forening også nødvendigt med et solidt og bredt netværk, så vi kan nå ud til så mange som muligt med vores interesser og sætte vores præg på de processer og beslutninger, der igangsættes og træffes inden for vores ekspertiseområder: geografi, undervisning, kommunikation, uddannelsespolitik m.m. Derfor har vi igen i år deltaget i naturfagskonferencen

Ordinær generalforsamling i Geografforbundet 2016

Lørdag d. 10. September 2016 kl. 17-18
Hotel Dayz Søhøjlandet
Lille Amerika 10
8883 Gjern (Silkeborg)

Hermed indkaldes der til ordinær generalforsamling i Geografforbundet. Generalforsamlingen er Geografforbundets øverste myndighed. Der indkaldes til ordinær generalforsamling af styrelsen med mindst 30 dages varsel, som hvert år afholdes i forbindelse med Geografweekenden. Forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen, skal indleveres skriftligt til formanden mindst tre uger i forvejen. Endelig dagsorden offentliggøres på forbundets hjemmeside, senest otte dage før generalforsamlingen, sammen med det reviderede regnskab. Foreløbig dagsorden for ordinær generalforsamling

1. Valg af dirigent
2. Valg af to referenter
3. Styrelsens beretning v. formanden, der indeholder delberetninger fra udvalgene.
4. Beretning fra Geografforlaget A/S til drøftelse
5. Redaktørens beretning
6. Fremlæggelse af det reviderede regnskab
7. Indkomne forslag
8. Fastlæggelse af medlemskontingentets størrelse
9. Valg af:
 - a. Formand
 - b. Næstformand
 - c. Kasserer
 - d. Kontaktperson til regionalerne
 - e. Yderligere 4-6 styrelsesmedlemmer
 - f. To suppleanter til styrelsen
 - g. To revisorer
 - h. Revisorsuppleant
10. Eventuelt

Big Bang i Aarhus. Her har vi haft uformelle samtaler og drøftelser med andre foreninger, hvor vi har talt om, hvad der rør sig inde for naturfagene, foreningsliv generelt – hvad der går godt og hvor udfordringerne ligger - udvekslet ideer og aftalt møder for mulige fremtidige samarbejder. Vi var repræsenteret i en stand på konference-messen sammen med Biologiforbundet og Danmarks Fysik- og Kemilærerforening. Her fik vi talt med mange lærere fra hele landet, som er en vigtig kontakt for os som forening.

Frem mod næste Big Bang i år 2017 har vi, med de to andre naturfaglige foreninger, drøftet ideen om, at programsætte en workshop, hvor indholdet bl.a. kunne sætte fokus på fællesfaglighed i undervisningen.

Til sidst vil jeg benytte lejligheden til at fremhæve en anden vigtig kilde til vores kontakt udadtil: vores medlemsblad Geografisk Orientering (GO i folkemunde).

Vi har valgt at bibeholde et fast årligt møde med redaktionen, hvor vi drøfter medlemsbladet, samarbejde og ideer til indhold. Vi har et godt og frugtbart samarbejde med vores redaktion, der består af en masse engagerede og passionerede mennesker med rødder i geografien. Jeg vil ligeledes benytte lejligheden til at takke vores redaktion for det gode arbejde, de lægger i Geografforbundets foreningsblad, og for det fortsat gode samarbejde.

Tak for et godt år 2015/2016 i Geografforbundet. Jeg glæder mig til at tage hul på et nyt og spændende år.

Formand

Christina H. G. Kürstein

FAGUDVALGETS ÅRSBERETNING

Flere større arrangementer har i et endnu travlt år kaldt på fagudvalgets tilstedeværelse, heraf nogle med rejser til følge. Et silkeborgmøde, 3 dage i Oslo til naturfagskonference på universitetet, deltagelse i den store naturfagskonference, Big Bang i Århus med 2 overnatninger, Geografweekenden i Nationalpark Thy samt forskellige møder med de øvrige naturfagsforeninger, ligesom vi arrangerede 2 kurser for naturfagslærere på forlaget i foråret.

Såvel naturfagskonferencen i Oslo som Big Bang-arrangementet var både interessant og meget vigtigt for os. På Big Bang i Århus havde vi i år en stand sammen med de to andre naturfag. Det affødte udover vores muligheder for at hverve nye medlemmer samtidig mange gode kontakter og aftaler om samarbejde med flere naturfagslærere. Vi har ligeledes fået en del kontakter med de lærere, der deltog i vores 2 kurser på forlaget; et kursus om brug af kort i undervisningen, og i samarbejde med GO Forlag et kursus om den nye fælles naturfagsprøve. Det kom lidt bag på os, at der var så stor interesse for at deltage i de nævnte kurser.

Fagudvalgets klummer i Geografisk Orientering har i afvigte periode taget afsæt i følgende temaer: Hvordan kan arbejdet med aktuelle problemstillinger i geografiundervisningen bidrage til, at eleverne kan skelne mellem forskellige perspektiver? Om motivationen for at møde til undervisningen på læreruddannelsen og konsekvenserne heraf. Pres på Europas grænser; om mennesker på flugt over landegrænser, flygtningelejre og asylansøgere. Vor tids store migration. – Klimaet og den enkeltes viden herom. Erkendte klimaændringer og klimaet som vigtigt kernestof i geografifaget.

Med vores geografiske spot i bladet, Hvor er geografien? forsøger vi at gøre opmærksom på, at der er geografi mange flere steder end man umiddelbart forventer. Vi skriver desuden hver måned et blog-indlæg til folkeskolen.dk, som tager afsæt i forskellige aktuelle eller vigtige forhold vedrørende geografifaget.

Som i de tidligere år fortsætter vi vores bachelorprojekt, hvor vi belønner den bedste af de indsendte bacheloropgaver. Vi har herigennem tillige fået kontakt med flere nyuddannede lærere med geografi-baggrund. Vi forsøger alle de steder, hvor vi deltager i

møder, konferencer og workshops m.m. at agitere for vores forening ved bl.a. at uddele vores pjecer, blade og andet materiale fra forlaget, idet vi håber at hverve yngre lærere med interesse for geografi til vores forening.

Udover vore faste møderække samt drøftelser på forbundets konference har vi deltaget i en lang række forskellige aktiviteter, som det fremgår af følgende:

- Den 29/5 -15. Arrangerer bogudstilling ved forlagets 40 års jubilæum på Glyptoteket.
- Den 11-13/9 -15. Geografweekend i Nationalpark Thy.
- Den 21/10 -15. CFU København Naturfagslærernes dag.
- Den 31/10 -15. Planlægger billedvisning fra Cubatur.
- Den 4/11 -15. Møde i Nationalkomiteen for Geografi.
- Den 20/11 -15. Temadag på Niels Bohr instituttet.
- Den 16/12 -15. Julemødet i fagudvalget.
- Den 12/1 -16. FU-møde på forlaget.
- Den 31/1-2/2 -16. Studietur til Naturfagscenteret i Oslo.
- Den 8-10/3 -16. Big Bang konference i Århus.
- Den 15/3-16. Læringsfestival i Bella Center.
- Den 4/5 -16. Kursus om brug af kort i undervisningen.
- Den 14/4 -16. Generalforsamling i GO Forlag.
- Den 28/4 -16. Friluftsrådets generalforsamling.
- Den 4/5 -16. Kursus om den fælles naturfagsprøve på forlaget.

Vi samarbejder fortsat med de øvrige naturfag; et samarbejde der er kommet til at fylde mere i de senere år, hvor studieturen til Oslo og vores fællesstand på Big Bang er resultater heraf, og vi har stadig nær kontakt med de faglige foreninger under DLF, gymnasiegeograferne og naturfagsforeningen på læreruddannelsen. Vi følger tæt med i den uddannelses- og fagpolitiske debat i medierne, eller hvor den måtte finde sted.

Henning Lehmann

Formand for fagudvalget

GO FORLAGS ÅRSBERETNING

Beretningen gælder for kalenderåret 2015 og frem til 1. juni 2016.

GO Forlag oplever en løbende udvikling i lighed med samfundet og ikke mindst styret af ministerielle krav.

Statens og Kommunernes ønske om lavere priser på undervisningsbøger

Staten ønsker til stadighed effektiviseringer – læst besparelser – Kommunernes landsforening ønsker det samme i forhold til forlagsbranchen. Der har gennem de sidste år været et skisma her. På den ene side vil det offentlige gerne have gode lærebøger. På den anden side vil de gerne have dem så billig som muligt. Det har ført til mange krumspring og tanker f.eks. et ønske om ikke at købe hele bøger men kapitler fra digitale bøger.

Retorisk kan man spørge om lærerne med den nye tjenestetidsaftale har tid og overskud til at plukke fra forskellige bøger? Mange lærere underviser i fag, de ikke er linjefagsuddannede i. Har de faglig indsigt i at komme omkring alle læringsmål?

Forhåbentlig falder disse tanker til jorden og kasseres.

GO Forlag har fagligt dygtige forfattere og er en yderst kompetent organisation, der sikrer en høj faglig kvalitet. Følger man undervisningen efter forlagets udgivelser, er man sikret de nødvendige læringsmål og det rette faglige indhold.

GO Forlags virke

Det forløbne år er gået med stor travlhed og periodvis ansættelse af personale til at klare presserende og krævende opgaver, der kommer løbende nye udgivelser. Likviditeten er særdeles god. For øjeblikket sælges der flere digitale læremidler end trykte bøger. Indkøb af digitale læremidler støttes af staten i bestræbelserne på øget digitalisering. Med udgangspunkt i GO Forlags virke er der al mulig grund til at se med fortrøstning på fremtiden.

GO Forlags bestyrelse

Der er i det forløbne år sket udskiftninger i bestyrelsen. Bo Hildebrandt har valgt at udtræde efter mange års virke dels i Geografforbundet dels i GO Forlags bestyrelse. Hans Kjeldgaard Christiansen er ny og eksternt medlem og har et indgående kendskab til forlagsbranchen. Desuden er et mangeårigt medlem af styrelsen, Nikolaj Bunniss, tiltrådt som medlem af bestyrelsen.

Sammen med de øvrige bestyrelsesmedlemmer føler vi os godt rustet til det fortsatte arbejde.

Afslutningsvis vil jeg takke ansatte og direktør for en glimrende indsats i det forløbne år.

En indsats, der dækker det daglige arbejde i GO Forlag, hvor alle præsterer et imponerende engagement. En indsats der også gælder arbejdet med at være sekretariat for Geografforbundet. – Denne indsats betyder alt for foreningen.

Erik Sjerslev Rasmussen

Formand for GO Forlags bestyrelse



Fig. 1. Xplore Matematik er et helt nyt digitalt fagsystem til 1.-10. kl. Til hvert klassetrin findes et website, som er et komplet digitalt læremiddel med fagligt kernestof, lærervejledninger og en stor samling af opgaver, aktiviteter, digitale ressourcer og test.

KURSUSUDVALGETS ÅRSBERETNING

Faget geografi er bredt. Meget bredt. Og somme tider er det svært at sætte grænser. Ej heller er alle enige om, hvor grænserne går.

For mig er geografi blandt andet at prøve at få kort og virkelighed til at passe sammen, at sejle på Mekongfloden og fornemme livet på og ved floden, sove i et såkaldt "home stay" i Cambodia langt ude på landet hos en person, der overlevede Pol Pot regimets forfærdeligheder, høre en økonomiprofessor fortælle om Cubas økonomi og senere lære om rom / sukkerproduktion og slutte med at se, hvordan cigarer oprindeligt blev produceret. Det kunne også være at studere de mange vulkanske lag på Fur, gå en tur på Vesterbro eller sidde på toppen af et hus i restauranten ØsterGro.

Kursusudvalget bruger meget energi på at arrangere Geografweekender rundt om i landet med forskelligt indhold og forskellige steder i landet. GW 15 gik til Nationalpark Thy, og årets GW går til Silkeborgegnen. Vi har været så heldige, at motorvejen mellem Århus og Silkeborg netop åbner samme weekend, som GW afholdes. Det bliver spændende.

Kursusudvalget / styrelsen har bevæget sig ud på et område, som vi ikke har prøvet før. Vi har de sidste par år haft et til to møder med Biologiforbundet og Fysik / Kemilærerforeningen, og da 9. klasserne i 2017 skal til prøve i alle tre fag samtidig, tænkte vi, at det kunne været en god ide at afholde en weekend for medlemmerne af alle tre forbund i stedet for den årlige sædvanlige geografweekend. Arbejdet startede allerede i begyndelsen af året, hvor vi besluttede, at emnet, vi mødes om, er den nye by Vinge uden for Frederikssund – set fra alle tre fag. Vi kunne også kalde emnet bæredygtige byer, og emnet passer i de fleste af de 6 emner, der er fælles for alle tre fag – emner der skal arbejdes med i 8. og 9. klasse.

Det betyder dog ikke, at den sædvanlige GW ikke kommer tilbage. Det gør den selvfølgelig i 2018. Om vi fremover vil arrangere weekender for medlemmer for alle tre forbund, ved vi først, når vi har evalueret weekenden i 2017.

Interessen for samarbejdet mellem de tre forbund er stor. Styrelsen / Go forlaget afholdt i begyndelsen af maj et møde for lærere, der skal have elever til prøve juli 16 eller 17. Solen strålede fra en skyfri himmel, men alligevel var det svært at finde en stol i forlagets mødelokale. Dejligt.

I pausen på dette møde kom en deltager og spurgte til vores studietur til Island sommeren 2016. Han ville gerne melde sig til turen sammen med sin kone, men det var desværre 1-2 måneder for sent – langt over deadline. Turen var allerede blevet aflyst grundet for få deltagere. Det var rigtig ærgerligt, for måske havde økonomien kunnet hænge sammen med to deltagere mere.

Det får mig til at slutte med at bede jer så mindeligt om at melde jer til et regionalt arrangement eller en studietur, så snart I læser om den, hvis turen har jeres interesse. Turen til Cuba havde 33 deltagere. Det var alt for mange, og den sidste meldte sig aftenen før deadline. Den eneste grund til, at hun kom med på turen var, at der var en deltager, der meget gerne ville have eneværelse. Det kunne så lade sig gøre.

Vi tager dog aldrig 33 med på en studietur igen. Der er venteliste på turen til Helgoland, og de, der kom for sent med tilmelding, ærgrer sig sikkert.

Så for at være på den sikre side: Meld jer med det samme, når I finder et arrangement / en studietur, eller skriv til den turansvarlige og vis jeres interesse.

Her i årets beretning har jeg ofte opfordret til, at medlemmerne melder sig til at arrangere en regional tur. Eller med en ide til en tur, så vil udvalget efter bedste emne hjælpe. Det mener jeg stadig, og udvalget vil se frem til henvendelser fra medlemmerne i den anledning. Eller med forslag til gode faglige ledere et eller andet sted i verden.

Geografi skal opleves.

Lise Rosenberg

Formand for kursusudvalget

REDAKTØRENS ÅRSBERETNING

Redaktionen trives i bedste velgående.

Vi er fortsat tolv redaktionsmedlemmer bredt forankret i geografin. Ingen redaktionsmedlemmer er faldet fra og ingen er kommet til over det forgangne år, så det må sige, at der er god stabilitet og arbejdsrytme i redaktionen. Og vi er fortsat motiverede på opgaven i at skabe et godt, inspirerende og aktuelt blad for geografforbundets medlemmer.

Vi har i dette år forsøgt at nedskære antallet af redaktionsmøder til fire om året, da det meste af vores arbejde alligevel foregår elektronisk over diverse platforme. De fire møder blev afholdt i oktober, december, marts og april - inklusiv vores årlige møde med styrelsen samt deltagelse på sidste års Geografweekend til Thy.

Årets temanumre

Siden sidste årsberetning har vi lavet følgende temanumre: GO4-15: Klimaforandringer – en status før COP21; GO5-15: Geo Mix; GO1-16: Skrald; GO2-16: Silkeborg – som optakt til dette års Geografweekend. I skrivende stund er vi ved at lægge sidste hånd på GO3 (dette nummer) med et tema omkring 'Flygtninge', som må siges stadig at være et højaktuelt tema. Her stiller vi skarpt på hvad det egentlig vil sige at være flygtning – både teoretisk, men også ved en række personlige portrætter af flygtninge. Endelig er det som altid muligt at læse Geografisk Orientering elektronisk et stykke tid efter udgivelsen af det trykte blad. Bladet kan findes på Geografforbundets hjemmeside.

Anmeldelser

Vores anmelderredaktør, Morten Nielsen Hasselbalch, står stadig for omtale og anmeldelser af nye bøger og andet undervisningsmateriale - med stor tak til det

aktive anmelderkorps. Der er stadig fint flow i bøger til anmeldelse, men såfremt du som læser støder på nogen interessante udgivelser skal du være meget velkommen til at henvende dig til anmelderredaktionen.

Annoncer

Vi er glade for vores faste annoncør, GO Forlag, der har den eftertragtede bagside. Desuden har vi i det forgangne år haft Gyldendal og Clio Online som annoncører.

Grafiker

Redaktionens samarbejde med grafiker, Orla Hjort, fungerer stadig upåklageligt her på vores 4. årgang. Vi afprøver løbende nye grafiske udtryk, der kan gøre bladet mere levende og læsevenligt, og Orla er rigtig god til at komme med nye forslag. En stor tak til Orla og hans team i Jip Jip.

Til slut skal rettes en varm tak til vores samarbejdspartnere i året 2015-16. BB Offset står stadig for tryk af bladet. GO Forlag er fortsat en naturlig sparringspartner, stor tak til Tove From Jørgensen og alle ansatte på forlaget for god støtte og daglig assistance. Også en stor tak til hele styrelsen med Christina Gellert Kürstein ved roret. GO Redaktionen er rigtig glade for samarbejdet med styrelsen og den velvilje der er omkring redaktionens arbejde. Desuden en tak til alle udvalg for deres bidrag over året, og ikke mindst for at overholde deadlines. Endelig er det på sin plads at rette en stor tak til alle forfattere, der har skrevet artikler til GO over året – uden jer havde vi ikke et blad!

Andreas Egelund Christensen

Ansvarshavende redaktør

FAGUDVALGETS KLUMME

Når faglokalet er blevet væk, tager man det da tilbage!

Sommerferien er over os, og i det kommende år sker der noget i skolens naturfag som jeg mest glæder mig til, men som også kan medføre visse problemer.

Den fællesfaglige naturfagsprøve. For nogle er det år 1 som går i gang efter sommer, for andre år 2. Rundt omkring i landet tilbydes der kurser og seminarer en masse, for at polstre lærerne til den nye virkelighed. Jeg er selv en af dem som lige nåede at tage det sidste hold op til de gamle prøver. Fra næste år hedder det synopser og tværfaglighed ligeledes på min skole.

Noget der har optaget mig meget, er hvordan vi lykkes med at dele sol og vind lige. At give plads til alle tre fag på en retfærdig måde. For fagene er jo stadig delt op på skemaet. Jeg ved f.eks. allerede at man har med inde i overvejelserne at lærer og censor tilsammen skal have liniefagskompetence i alle tre fag til prøven. Men hvordan kan det gå op, når der er så mange andre ting som også skal tages højde for?

Jeg frygter at geografi kan blive klemmt. Jeg ser ofte lærere som underviser i det, uden at have liniefaget. Mange skoler har ikke længere et dedikeret geografifaglokale. Det gælder også min egen skole. Her har vi den mest vidunderlige naturfagsfløj. Et imponerende fysik-laboratorie med tilhørende auditorie, adskilt af en skydevæg. Hertil et biologilaboratorie, også med auditorie i forlængelse. Imellem de to lokaler, kan en større skydevæg også fjernes, så der er ca. 100 m ren naturfagsmekka. Men hov! Hvor er geografi så henne?

Geografi hører også til i biologilokalet på min skole. For nylig fandt jeg en bunke støvede topografiske kort fra 1982 oven på et skab og der ligger vidst også et enkelt anemometer til at måle vindhastighed. Så den er god nok. Det er her. Men mit skema for det kommende år siger noget andet. Her kan det nemlig ikke gå sådan op, at geografi kan være i det lokale som er tilegnet det, fordi biologi har forrang. Der er jo mere eksperimentelt arbejde i biologi end i geografi, kan jeg forstå.

Det sidste er jeg ikke ubetinget uenig i. Men man har altså også et faglokale til andet end at kunne lave klassiske eksperimenter. I geografi kunne det være at man skulle studere nogle sten, kigge på et kort (som desværre er blevet pillet ned i klasselokalerne) eller lave en model af vejret. Faget er jo mere end lande og

hovedstæder, selvom det kan være svært at forstå.

Jeg vil ikke sidde og bare folde armene. Jeg vil også gerne undgå at sige "Pyt, det kan jeg alligevel ikke gøre noget ved". Så ville jeg have nogle hårde 40 år foran mig i den danske folkeskole. Jeg vil gøre noget.

Jeg har f.eks. fundet ud af at skolen til alt held, har gemt de mange gode kort som blev pillet ned da faglokalet og klasseværelserne blev bygget om. De var jo ikke længere nødvendige, for der kom jo interaktive tavler i alle rum. Biologilokalet er oven i købet relativt sparsomt indrettet, så der er plads til at "fylde ting på hylderne". De sidste 3 år har jeg også fået samlet en ganske pæn samling sten, af mange forskellige typer i Danmark, i Grønland og i Island. Billig stensamling til faglokalet. Tjek!

Et naturfagslokale skal i min optik være mere end et undervisningsrum. Det skal inspirere og engagere med de genstande og materialer som det indeholder. Hvis det bare er tomme vægge og lukkede skabe, opfylder det ikke det.

For mig har den fælles naturfagsprøve potentiale til at blive en kæmpe hjælp. Når eleverne arbejder med de fællesfaglige områder, gør det alligevel ikke så meget om de sidder i det ene eller andet faglokale. Jeg kan med andre ord have to lokaler til rådighed.

Fra lærerstudiet husker jeg hvordan geografifaget ofte blev præsenteret som "syntesefaget, der binder de andre naturfag sammen". Det tror jeg der er et kæmpe potentiale i med den nye prøveform. Men som med faglokalet skal denne position også erobres og forsvares. Ellers risikerer man at faget bliver til fællesfaglighedens teoretiske lillebror.

Jeg ønsker at geografilærerne tager deres faglokale tilbage. Jeg tror der følger anerkendelse og anseelse med at have et faglokale som viser fagets indhold. Vis at geografi ikke bare er et fag som giver timer til den fællesfaglige pulje. Vis at det er et fag med sine egne metoder, egne modeller og egne materialer. Vis at det stadig findes i den nye fællesfaglige arena.

Klummen er skrevet af:

Jonas Straarup Christensen

Medlem af Geografforbundets fagudvalg

Regionaltur

BYVANDRING PÅ NØRREBRO

Søndag d. 9. oktober 2016, kl. 14.-16. v. lærer Nikolaj Bunniss

Nørrebro er et gammelt arbejderkvarter, der i dag rummer alt fra indvandrerghetto, trendy byliv, grønne gårdmiljøer, en Michelin restaurant og Københavns smukkeste kirkegård.

Vi vil høre om Nørrebros historie - her er mange slagmarker fra den danske klasse- og kulturkamp. Slagsmålene starter med Slaget på fælleden i 1872, da slumbebyggelsen var ung og tæt beboet af landboer, der var blevet arbejdere. Senest med gadekampe omkring Ungdomshuset i 2007, i et kvarter præget af indvandring og en storbysmart livsstil. Undervejs kommer vi forbi Folkestrejken, Byggeren og BZ-borgene. Indre Nørrebro gemmer skøn idyl i grønne gårde og anarkistiske oaser.

Vi ser Nørrebrogade, hvor cyklerne har sejret, og Assistens Kirkegård, bydelens grønne hemmelighed med de mange kendte døde. Nørrebro blev bebygget efter 1852 som arbejderbydel.

Landarbejdere kom til storbyen for at arbejde og flyttede ind i usle lejligheder på Stenbroen. Lejlighederne var små og toilet i gården. Der var små fabrikker i gårdene, bl.a. jernstøberier.

Byvandringen begynder ved Superkilen (Den Røde Plads) og fortsætter til Jægersborggade via Nørrebro-parken, Jagtvej og Assistens kirkegården. På Runddelen kommer en station i Metro Cityring. Hør om det 20 mia. kr. store projekt. Videre gennem Assistens Kirkegård med grave for berømtheder. Møllegade, Mossaisk kirkegård, Guldbergsgade, Sankt Hans Torv (1993 EF). Slut: ved De Gamles By.

NB: Ret til ændringer forbeholdes.

Arrangør, kontakt: Turleder Nikolaj Bunniss, ncb@geografforbundet.dk Tel: 53539335

DE DANSK VESTINDISKE ØER

Sommer 2017

I GO2 kunne du læse et kort program om studieturen til De vestindiske Øer sommeren 2017. 100 år efter Danmark solgte øerne til USA.

På vores hjemmeside www.Geografforbundet.dk finder du et dagsprogram, en pris og rejsedatoer.

Vi starter turen med et par dages ophold på Puerto Rico, hvor sproget er spansk. Puerto Rico ligger meget tæt på De dansk vestindiske Øer, hvor sproget er engelsk.

Puerto Rico har været et territorium under USA siden 1917. Øen er nær bankerot, mange flytter fra øen, mens andre flytter dertil grundet den lave skat.

Kræfter på øen arbejder på en uafhængighed fra USA, som dog ikke ønsker, at øen går konkurs.

Alt det og meget andet skal vi opleve i slutningen af sommeren.

Skriv gerne til den turansvarlige fra kursusudvalget Lise Rosenberg, 22 39 77 77, lr@geografforbundet.dk.

Stil spørgsmål eller lav en forhåndstilmelding jvf. min beretning andet sted i bladet.

Turen arrangeres af Bifrost rejser. www.Bifrostrejser.dk

JAPAN

EFTERÅRET 2017

Artikel og program skrevet af Torben Henriksen

Det er en næsten umulig opgave, Bente og jeg har påtaget os: At vise "vores Japan" på 11 dage. Vi vover forsøget og kondenserer 40 års oplevelser og erfaringer til en 11 dages rundrejse i Nippon.

Denne artikel skrives i flyveren tilbage til København efter en uge i Tokyo og omegn i begyndelsen af juni og starten på regntiden i Japan.

Da jeg var i Japan for 5 uger siden, kunne jeg på strækningen mellem Narita Lufthavn og Tokyo observere stor aktivitet med at plante ris. Lige nu står risplanterne lysegrønne i våde rismarker. I oktober, når forbundets studietur finder sted, er rismarkerne udtørret. Til gengæld vil de japanske parker og bjergsider lyse op i smukke gyldne efterårsfarver. Det er ubeskriveligt smukt. Det skal opleves ved selvsyn.

Centrum i nutidens Japan er Nihon-Bashi, Nihon Broen. Her står 0 kilometer stenen og i en radius af 60 – 80 km herfra bor 40 – 45 millioner mennesker, ca. 1/3 af den japanske befolkning. Alle disse mennesker bor i det område, der kaldes Kanto, et forholdsvis fladt område, der mod øst afgrænses af Stillehavet og ellers er omkranset af bjerge. Narita Lufthavnen ligger i den nordøstlige del af Kanto. Mod vest lige uden for selve Kanto området ligger Fuji-San (Mt. Fuji). På en klar dag kan vi fra toppen af højhusene i Tokyo se hele vejen rundt, Narita mod nordøst, Stillehavet, Fuji mod vest, bjerge, og ikke mindst huse, bygninger, veje, huse, bygninger... for resten.

Både turen op i en af Tokyo højeste bygninger kommer vi til at opleve og forhåbentlig også det gode klare vejr.

Ca. 85% af hele Japan er dækket af bjerge og vild natur. Den resterende del anvendes til beboelse for 127 millioner mennesker, infrastruktur og landbrug. Som i så mange andre samfund oplever Japan en flugt fra land til by. Mange små landbosamfund befinder

sig i en mellemtid, hvor kun den ældre befolkning bliver tilbage. Men andre steder er landsbyer allerede forsvundet og blevet opslugt af den frodige japanske natur.

Vi kommer til at opleve det hele: Storby, infrastruktur, natur – kombineret med den japanske kultur.

Japan og japanerne har mange udfordringer. På den ene side: Man bor tæt – og ofte småt. Man rejser forholdsvis lang tid for at komme på arbejde – og i meget proppede tog (det skal vi opleve). På den anden side: Klima og natur er lunefuld. Her er alt: Tyfon, jord-skælv, tsunami, oversvømmelser, jordskred, vulkan-udbrud (der er ingen garanti for, at vi kommer til at opleve det). Disse naturfænomener medfører mange udfordringer for samfundet.

På rejsen rundt i Japan vil vi stifte bekendtskab med nogle af forholdsreglerne.

Umiddelbart kan det lyde som en uløselig ligning at få et samfund til at fungere under disse betingelser. Men Japan har fundet løsningen. Resultatet er et paradoks. På den ene side er der mennesker, biler, vild aktivitet over alt. På den anden side kan man finde de mest fredfulde parker, templer og vandreture i smuk natur. Selv i en storby som Tokyo er der masser af oaser, hvor man kan slappe helt af i fredelige omgivelser. I går efter fyraften gik jeg en tur på tværs af det indre Tokyo, ca. 2 timer fra Tokyo Station til Shibuya Station. Turen gik dels langs stærkt trafikerede veje, dels gennem små landsby-lignende stræder og sluttede på en udendørs restaurant i en lille gade – ingen biler, ingen støj – kun et glas kold hvidvin og synet af forbipasserende mennesker på jagt efter en god restaurant. Og dem er der mange af. Japan er et eldorado for madelskere.

Japan har alt – og vi vil forsøge at vise det – på 11 dage.



Program:

4 overnatninger i Tokyo med følgende aktiviteter som udgangspunkt.

- Mt. Fuji og omegn: Bjerget bestiger vi ikke – det er uden for sæson – og hårdt arbejde. Vi vil heller ikke køre op på selve bjerget – da man ikke erved får noget indtryk af bjerget. Til gengæld vil vi tage på en heldagstur, der vil give os mulighed for at se Fuji-San og ikke mindst få en forståelse for, hvorfor japanerne kalder det "det hellige bjerg".
- Byvandring i Tokyo, by day and by night. Dels med os som guider, dels på egen hånd. Tokyo er SIKKER. Man bliver ikke overfaldet, og selv om man "farer vild", er der altid en subway rundt om det næste hjørne, en taxi, eller en hjælpsom japaner.
- Tsukiji Fishmarket. Verdens største fiskemarked. For de morgenfriske er der fiskeauktion ved 0430-tiden. Senere på morgenen kan man ikke opleve selve auktionen, men der vil stadig være så meget at se. Tsukiji er en "skal se oplevelse" i Tokyo. I 2020 findes Tsukiji ikke mere. Tsukiji ligger ca. 2 km fra Ginza'en, et af verdens største og dyreste shopping områder - og flyttes af forskellige årsager ud af byen. Sushi-breakfast i Tsukiji kan varmt anbefales.
- Et skolebesøg.

Fra Tokyo tager vi med Shinkansen – Bullettrain – til Kobe, ca. 700 km mod vest og med en hastighed af ca. 280 km / timen. Programmet for Kobe, hvor vi har 3 overnatninger, indeholder bl.a.

- Et besøg på jordskælvmuseet, et besøg på et sake-bryggeri.

- En heldagstur til Hiroshima og Fredsmuseet.
- En tur ud på landet – og måske en tur til en japansk varm kilde, Onsen.
- En tur rundt i byen, hvor vi bl.a. stifter bekendtskab med et af Japans tabuer: Kastesystemet ETA eller Burakumin. Vi vil også passere hovedkvarteret for den japanske mafia (Yakusa).

Fra Kobe tager vi til Koya-San (Mt. Koya). En bjerg-tempelby med mere end 200 templer. Her skal vi bo på et tempel og får mulighed for at deltage i en morgenmesse. Vi har en dag / overnatning i Koya, hvor programmet er begrænset til en introduktion til området og tid til at gå på oplevelse på egen hånd. Hvis vores ven, en schweizisk buddhistmunk stadig bor i Koya, håber vi at arrangere tid med ham. De sidste 3 nætter af turen tilbringes i Kyoto, den gamle kejserby. Vi vil tage jer på vandring rundt i byen, se en del historiske og kulturelle seværdigheder. Vi skal opleve Gion-bydelen. Og en af dagene tager vi en tur uden for Kyoto for at få et sidste indtryk af den japanske natur.

Torben Henriksen – forfatter til denne tekst - er den faglige leder. Han og hans kone Bente har boet og arbejdet i mange år i Japan, og Torben arbejder stadig med bl.a. jordskælvsikring af huse. Bente betaler selv for billetten.

I GO4 vil I kunne læse et dagsprogram eller på vores hjemmeside: www.Geografforbundet.dk.

Afrejse 11. oktober 2017, hjemrejse 22.oktober. Vi arbejder med en pris på lige omkring 22.000 kr. i delt dobbeltværelse, men da der i skrivende stund er 16 måneder til afrejsen, er det ikke muligt at fastsætte prisen yderligere. Det er først muligt at få flypriser 11 måneder før afrejse.

Men skriv endelig til den turansvarlige fra kursusudvalget Lise Rosenberg hvis du har spørgsmål. Eller lav en forhåndstilmelding jvf. min beretning andet sted i bladet.

22 39 77 77

lr@geografforbundet.dk

Turen arrangeres i samarbejde med Japanspecialisten. www.Japanspecialisten.dk

Husk også vores Facebookside for Geografforbundet.

MALTA OG SICILIEN PÅSKEN 2017





I påsken 2017 skal vi på en spændende tur til Malta og Sicilien.

Malta er, med sine 316 kvadratkilometer og 450.000 indbyggere, et af de mindste og mest tætbeboede lande i verden. Her stopper vi i to dage og besøger blandt andet neolitiske ruiner og Johannitterordenens store fæstninger.

Intet sted i Europa har så rig og forskelligartet en historie som Sicilien. Sicilianerne har aldrig i historisk tid selv styret sit land, men været besat af fremmede magter – fönikere, grækere, romere, normannere, arabere, spaniere med flere. De økonomiske forhold har dog svinget voldsomt alt efter graden af selvstyre, med stor velstand under grækere, arabere og særlig normannerne, danskernes fjerne slægtninge. Overalt kan man finde velbevarede levn fra mange af oldtidens største kulturer i den absolutte verdensklasse.

Siciliens natur byder på den samme forskelligartethed som dens historie. Her er høje bjerge, kalkstensformationer, grønne skråninger, aktive vulkaner, en slugt med de flotteste basaltformationer samt oliven- og vinmarker. Derudover kan de sicilianske byer uden problemer måle sig med resten af Italiens. Ofte spiller natur og by sammen som i Cefalu, hvor dele af byen ligger klemmt inde mellem hav og bjerg.

Vi lægger selvfølgelig vægt på det geografisk-faglige i denne tur. Historien fylder jo meget, men vi får også noget at vide om den sicilianske hverdag, de økonomiske vilkår, kriminalitet og flygtninge. Vi møder en dansker der har boet på Sicilien i mange år, vi tager på skolebesøg og kommer tæt på to af Siciliens vigtigste erhverv – landbrug og fiskeri. Geologien og

de geografiske forhold udgør en stor del af rejsen, vi møder en geolog fra Cataniass Universitet, der fører os igennem et af de mest spændende geologiske områder, og på vej får vi indblik ind i de geologiske og geografiske forhold i de vidt forskellige områder, der præger Siciliens mangfoldighed. Religion og mafiaen fylder meget i den sicilianske hverdag og for at lære mere om dette besøger vi et mafiamuseum og deltager i et religiøst optog blandt andet.

Dag 1 – Fredag 7/4

Afrejse fra København kl. 16:45 og lander i Malta kl. 20:00, hvor vi overnatter to nætter på det centralt liggende Plaza Hotel.

Dag 2 – Lørdag 8/4

Malta har mange spændende neolitiske monumenter som vi besøger denne dag. Monumenterne regnes for at være nogle af de ældste bygningsværker i verden, over 6000 år gamle. Resten af dagen bruger vi på at se os omkring i Maltas smukke hovedstad Valletta. Vi spiser middag på hotellet.

Dag 3 – Søndag 9/4

Johannitter-ordenen regerede Malta i mange århundrede og vi besøger deres største fæstningsværk, St. Angelo, som under engelsk styre blev udnævnt til HMS St. Angelo, et krigsskib af sten.

Om aftenen flyver vi til Sicilien og ankommer på det fantastisk beliggende Grand Hotel Faraglioni i den smukke by Aci Trezza nord for Catania kort før midnat. Her overnatter vi de næste tre nætter.

Dag 4 – Mandag 10/4

Vi begynder dagen med besøg til Catanias centrum, hvor vi oplever det store fiskemarked, hvor fiskere fra de omkringliggende egne ankommer hver morgen med deres fangst og sælger under åben himmel.

Catania er grundlagt som græsk koloni og har gennem historien haft et hårdt liv. Den er blevet erobret og plyndret flere gange, og den ligger i et område med både seismisk og vulkansk aktivitet. I 1600 tallet blev byen nærmest ødelagt af lava og få år efter jævnet mod jorden i et jordskælv. Byen blev herefter genopbygget i den barokstil, den stadig har i dag.

Catania er Siciliens næststørste by, på lidt over 300.000 indbyggere, men de omkringliggende byer har vokset voldsomt de sidste årtier og man regner nu med at hele byområdet har over en million indbyggere. Byen havde stærk industriel vækst i slutningen af 1900 tallet men markant tilbagegang efter første verdenskrig. Det sidste halve århundrede har den dog oplevet meget stærk vækst, med en dynamisk økonomi baseret på industri, agrikultur og turisme mens elektronik og lægemidler udgør en vigtig og voksende andel.

Sen formiddag kører vi mod Enna, en by der ligger i midten af Sicilien på toppen af et 1000 meters højt bjerg, og derefter til Piazza Armerina og ud til den kejserlige romerske villa, Villa Romana del Casale. Her ser vi den største, fineste og mest detaljerede samling romerske mosaikker i verden. De 3500 kvadratmeter rummer 40 værelser med helt fantastiske mosaikgulve, som viser alt fra jagtskener til eksotiske dyr, guder, scener fra dagligdagen og piger i bikini, der spiller bold, mere end 1500 år før bikinien officielt blev opfundet. Området vi kører igennem ændrer sig fra den frodige Catania dal til golde bakker med sine græssange. Adgang til vand styrer landbruget her, Sicilien får meget lidt regn om sommeren men des dog mere om vinteren – og særlig Etna agerer som en regn sluse og kæmpe vandbeholder hele året rundt.

Sen eftermiddag kommer vi så tilbage til Acı Trezza med sin unikke geologi, hvor vi får en rundtur af en geolog fra Catania universitet, som fortæller os nærmere om de meget specielle geologiske og naturvidenskabelige forhold. Stranden og Cyclop øerne udfor Acı Trezza udgør et naturreservat og med lidt held kommer vi ud i den lille ø Galatea, der ligger nogle få meter uden for havnemundingen. Vi slutter dagen med fællesspisning på en af de traditionelle restauranter ved det centrale torv.

Dag 5 – Tirsdag 11/4

I dag tager vi på udflugt til Siciliens største seværd-

ighed og en af Europas mest aktive vulkaner, Etna. Vores bus kører os op til 2000 meters højde. Her er der mulighed for at gå rundt om et af de mindre kratere. Hvis omstændighederne tillader det, kan man vælge at tage med svævebane og bæltekøretøj næsten helt op til vulkanens top i 3340 meters højde. (Turen med svævebane og videre med bæltekøretøj er ikke inkluderet i rejsen, prisen er henholdsvis 30€ for svævebane og 30€ for tur med bæltekøretøj).

På vejen ned stopper vi og går vi en tur i et skønt naturområde der blandt andet fører os ind i den store dal Valle del Bove, hvor nyere lavastrømme ligger grå og sorte over det hele. Før i tiden var Etnas stejle skrån timer af stor økonomisk betydning, her drev man landbrug og om vinteren samlede man is i store beholdere, der var hugget ind i lavaen. Til sidst besøger vi en vinbonde i Etnas skrån timer, hører om vinlandbrug og spiser frokost med et glas vin.

Dag 6 – Onsdag 12/4

Om morgenen tager vi på skolebesøg i Acı Trezza, hører om den italienske skoleform og ser hvor pænt børnene opfører sig. Bagefter går vi til fods til det lille Normanner-slot, der knejser højt over strandlinjen tæt på. Normannerne ankom til Sicilien i 1130, efterkommere af de danske vikinger, der bosatte sig i det nordlige Frankrig fra midten af det 10. århundrede. Sicilien var på det tidspunkt et af de rigeste områder i det vestlige Middelhav efter 200 år af arabisk herredømme, og de krigeriske Normannere brugte de næste 60 år på at erobre øen. De økonomiske vilkår blev om noget endnu bedre under Normannerne, en af de få perioder i Siciliens historie med noget der ligner selvstændighed. Normannerne efterlod sig levn over hele øen, slotte og fæstninger og kæmpestore, overdådigt udsmykkede domkirker. Som et af de få områder i den tids Kristne verden var der fuld religionsfrihed under Normannerne, hvor muslimer, jøder, græsk-ortodokse og romersk-katolske levede side om side.

Derefter kører vi mod Taormina, en af Siciliens smukkeste byer. Vi besøger en naturskøn slugt Gola di Alcantara med de flotteste basaltformationer, og i Taormina vandrer vi rundt i den smukke middelalderby og besigtiger det gamle græske teater med fantastisk udsigt mod Etna.

Vi overnatter på Hotel da Peppe i strandbyen Letojanni, der ligger nord for Taormina.

Dag 7 – Torsdag 13/4

Vi kører fra Giardini Naxos om morgen langs kysten mod nord, hvor vi tager en lille afstikker til den smukt beliggende landsby Savoca i den naturskønne Peli-



torianske bjergkæde. Området er kendetegnende for det nordlige Sicilien, med høje bjerge og dybe dale, der minder om Wadier fra Mellemøsten. Om vinteren raser store floder i dalene, men om sommeren ligger de tørre hen og indtil midten af det 20. århundrede var disse dale de eneste "veje" op i bjergene. Før i tiden dyrkede man de bratte skrånninger, men i senere tid er bjergene begyndt at vokse op igen med sin naturlige skov. Vi kører forbi Messina og til havnebyen Melizzo, hvor vi tager flybåden til vulkanøen Stromboli. Her ankommer vi sent på eftermiddagen, men tids nok til, at vi kan vandre op ad vulkanens skrånninger, hvorfra vi kan se de konstante eksplosioner i krateret mens tussmørket falder på.

Vi overnatter på Villaggio Stromboli i den lille landsby på Strombolis sydside.

Dag 8 – Fredag 14/4

Vi står tidligt op og tager flybåden tilbage til Milazzo, hvorfra vi kører til Cefalù – en by med gamle huse med balkoner hængende ud over smalle, velholdte gader og palmefyldte torve. Byen er nærmest stædigt klemmt inde mellem havet og et bjerg på en pynt. Husene stopper brat, hvor havet eller stranden begynder. Vi går ud til den lille mole, hvor man kan se det flotte syn af byen fra søsiden. Meget sigende peger de opstillede bænge netop indad mod byen og ikke ud mod havet. Hovedattraktionen i den lille by er dens levn fra tiden, hvor normannerne herskede på øen. Den UNESCO-beskyttede domkirke i den gamle by må man ikke gå glip af.

Næste ophold er i mafiamuseet i Salemi, men mafiaen (cosa nostra) har eksisteret i Sicilien siden slutningen af 1800-tallet og er en form for viderebyg-

ning af en feudal struktur, der var på øerne. Den er blevet stækket de seneste år, men er stadig en magtfaktor. Det er dog ikke noget, man mærker som turist. Vi hører nærmere om de forskellige teorier omkring mafiaens oprindelse, og ikke mindst, hvilken indflydelse den har i nutidens Sicilien.

Vi overnatter på Hotel Riviera i Seluninte.

Dag 9 – Lørdag 15/4

Vi begynder dagen i Seluninte, der har verdens største ruinhob af brækkede søjler. Man kan gå ind blandt søjletromler, der er så store at man kan blive helt væk. I alt er der fem antikke græske templer blandt tempeldalens ruiner. Det ene, Hera-templet har man genopbygget.

Fra Seluninte kører vi langs sydkysten mod Agrigento, hvor vi går gennem tempeldalen og ser nogle af de bedst bevarede græske templer i hele den græske verden. Området er på UNESCO's verdensarvsliste og huser nogle af verdens største og flotteste græske templer. Skjult bagved templerne finder vi en lille slugt med et sandt paradis af frugttræer. Her kan vi gå rundt og spise appelsiner direkte fra træet samt lære om de teknologier man brugte før i tiden til at skaffe vand om sommeren.

De græske byer i Sicilien var overdådigt rige og mange af dem var en del større end de byer der ligger der nu. I dag er Sicilien en forholdsvis fattig ø, men i tidligere perioder, særlig under grækerne, araberne og normannerne, var det et af de rigeste områder i det vestlige Middelhav. Kan vi måske finde forskellen i den grad af selvstyre øen havde i disse perioder? Nævn "selvstændighed" over for en Sicilianer og de vil smile strålende, hvorefter de med en hoveddrysten



siger "é fare in giro", dvs. det er tom snak.

Sen eftermiddag kommer vi til vores hotel på kysten syd for Agrigento, hvor vi møder en dansker, der har boet i Sicilien i mange år, med børn og familie, og vil fortælle os mere om livet i Sicilien, om den sicilianske dagligdag, mafiaen, de økonomiske vilkår og ungdomsarbejdsløshed. Vi overnatter tæt på de fantastiske kalkstensklipper Scala dei Tucci. Kalken skjuler kæmpestore saltforekomster og tæt på findes en af de største saltminer i verden – den er dog desværre kun åben for besøgende første onsdag i måneden.

Dag 10 – Søndag 16/4 – påskedag

På Sicilien tager man påsken alvorligt og i mange byer er der religiøse festivaler og optog. Et af de mest spændende af disse finder vi i den lille by Scicli, der ligger klemmt mellem høje kalkstensklipper. Festlighederne begynder ved middagstiden, hvor store mængder mennesker møder op for at se en stor Jesu statue blive båret mellem to kirker med kort afstand. Der er larm og ballade, de to hold der løfter under hver sin side af statuen kan ikke enes om hvilken retning man skal tage og byens orkester spiller muntre melodier mens byens ungdom råber "gio, gio", eller "glæde, glæde". Religionen spiller en stor rolle i den sicilianske hverdag, og rige og overdådige kirker findes overalt. Religiøse festivaler, der strækker sig over flere døgn, med op til titusinder deltagere, er ikke usædvanlige. Men sker der ændringer her som i andre lande? Hvad mener den sicilianske ungdom om religion og om den Katolske Kirke? Måske får vi svar på det!

Efter festlighederne kører vi mod Siracuse, med en afstikker op mod Noto. Begge byer er UNESCO beskyt-

tede. Noto blev komplet raseret i et voldsomt jordskælv i slutningen af 1600 tallet og genopbygget i en smuk barok stil, lidt syd for ruinerne af den gamle by.

Vi ender så dagen i Siracuse, hvor vi overnatter på Hotel Centrale tæt på den gamle og UNESCO beskyttede by, der i oldtiden var en af middelhavets stærkeste bystater, og den var bl.a. hjem for matematikeren, opfinderen og astronomen Arkimedes og i mange år også filosofen Platon. Romeren Cicero beskrev Siracuse som den største og smukkeste græske by. Vi spiser fælles middage på en restaurant på øen Ortigia, der udgør størstedelen af den gamle by.

Dag 11 – Mandag 17/4

Om morgenen besøger vi det arkæologiske område i Siracuse, hvor vi skal ned i stenbrudene, hvor slaverne før arbejdede, og der nu gror appelsintræer, og ind i det græsk/romerske teater og det romerske amfiteater.

Bagefter kører vi mod lufthavnen i Catania. Vi er tilbage i København om aftenen.

Turansvarlig: Brynjolfur Thorvardsson (Binni),
bth@geografforbundet.dk,

Rejseleder: Arkæolog Ulla Rald, formand for folkeuniversitetet i Hillerød.

Se nærmere på Geografforbundets hjemmeside, www.geografforbundet.dk, tilmelding til turen åbner når den endelige pris foreligger.

Turen er arrangeret i samarbejde med rejsebureauet Bifrost, der også har bidraget med fotos til denne turbeskrivelse.

KALININGRAD

Kristi Himmelfart 2017

I dagene omkring Kristi Himmelfartsferien tager vi på tur til den lille russiske enklave Kaliningrad. Området var tidligere kendt som Østpreussen, og hovedbyen Königsberg skulle have været en af Tysklands smukkeste. Området strakte sig også over dele af det nuværende Polen og Litauen, hvilket vores rejse også kommer til.

Det gamle Østpreussen byder både på nogle af Europas mest interessante naturfænomener og en interessant historie. Undervejs på rejsen har vi en række spændende møder. Vi ser den russiske østersøflåde, hvor vi taler med en kaptajn. Vi ser en af de bedst bevarede tyske landsbyer, hvor vi mødes med en landmand. Vi spiser middag med en universitetsprofessor, der fortæller om områdets historie. Vi taler med en lærer på en lokal skole.

Endelig mødes vi med en ornitolog på vores ekskursion til Den Kuriske Landtange. Vores rejseleder, Per Dalgaard, er en af Danmarks førende Ruslandseksperter.



Datoer: 24.-28. maj 2017

Rejseleder: Per Dalgaard

Turleder: Susanne Rasmussen, sur@geografforbundet.dk og mobil 28 59 14 38

Pris: 11.500 kr. per person (depositum 2.500 kr. ved tilmelding)

Eneværelsestillæg: 895 kr.

Visum til Rusland: 990 kr.

Tilmelding og det redigerede dagsprogram (i forhold til artikel i GO 1-16), findes på Geografforbundets hjemmeside www.geografforbundet.dk





Xplore På tværs

7-9, elevbog. P. Andersen, P. Kristensen, U. Linderoth og A. Petersen.
GO Forlag, 2016. 128 s. ill. I farver. - 190 kr.
(Xplore – serien) F

Det nye krav til en fælles prøve i naturfagene sætter lærerne på en ekstra faglig udfordring, da det er de færreste naturfagslærere, der har både fysik/kemi, geografi og biologi som linjefag og derfor er lærerne afhængige af et lærebogsmateriale med forslag til emner, der kan favnes af alle tre fag, samt et godt samarbejde i faggruppen.

Xplore på tværs 7-9, hvis målgruppe er elever i 7.-9. klasse og deres naturfagslærere, har 8 fællesfaglige forløb, hvor de seks første er bygget på de fællesfaglige fokusområder, der nævnes i læseplanerne og to ekstra forløb. De tre naturfag er repræsenteret i alle forløbene. Man skal i løbet af udskolingen arbejde med 6 forløb i alt, hvorfra de 4 skal være fra de seks fokusområder i læseplanerne. De sidste to af de seks fællesfaglige forløb er valgfrie og kan evt. være de to sidste i Xplore på tværs 7-9. Forløbene i bogen hedder; Fremtidens bæredygtige produktion, Bæredygtig energiforsyning, Drikkevand – nu og i morgen, Udledning af stoffer, Stråling fra omgivelserne, Teknologi og sundhed i hverdagen, Katastrofer – frygt og håb og Liv i universet.

I bogen er forløbene alle bygget op på samme måde med en grundig introduktion til emnet, en beskrivelse af problematikker og beskrivelser af de løsningsmuligheder, man kender nu. Alle forløbene er flot illustreret med tegninger og fotos. Da prøven lægger op til at eleven kan belyse og problematisere emnet fra flere af fagene, er det en god ide at bruge en fagbog som denne, som så klart viser, hvordan det enkelte fag kommer ind.

Et godt eksempel er det første forløb i bogen; Fremtidens bæredygtige produktion – om produktion

med bæredygtig udnyttelse af naturgrundlaget. Først belyses emnet, derefter fortælles om grundstoffer og deres kredsløb, så problematiseres affald og plastik, og der beskrives tre produktionsmåder, den traditionelle, fra vugge-til-grav-produktion og den nyeste – vugge-til-vugge, hvor de enkelte dele i en vare kan genbruges helt. Der kommer ind på bæredygtige byer, hvor der netop ikke kun forbruges, men også produceres f.eks. honning og andre fødevarer, og der fortælles om skoven og havet som bæredygtige økosystemer. Der er en side med ordforklaringer og til sidst i forløbet bliver det beskrevet, hvor emnet i forløbet er i de enkelte fagbøger i Xplore-serien. Der er også et forslag til fællesfaglige opgaver, som kan berøre alle naturfagene, og som eleven kan bruge som forslag til oplæg til den fællesfaglige prøve.

Jeg mener, Xplore på tværs 7-9 er et rigtig godt tilbud til naturfagslærerne i udskolingen. Man kan formentlig godt tage udgangspunkt i den, hvis man bruger andre bogsystemer, men det er klart en fordel at have alle bøgerne i Xplore-serien. Til bogen hører lærerhåndbog og elevhæfte.

Maj-Brit Kusk, folkeskolelærer med linjefag i geografi

Her er din styrelse



Christina Gellert Kürstein

Formand
Cand.Pæd. i pædagogisk
psykologi
ck@geografforbundet.dk



Ditte Marie Pagaard

Næstformand,
Fagudvalget, Lektor på
læreruddannelsen,
N.Zahles Seminarium,
dmp@geografforbundet.dk



Jens Korsbæk Jensen

Kasserer
Lektor, kvuc
jkj@geografforbundet.dk



Erik Sjerslev Rasmussen

Formand for Forlags-
bestyrelsen
cand.pæd. geografi
esr@geografforbundet.dk



Lise Rosenberg

Formand for Kursus-
udvalget
Overlærer, Albertslund
lr@geografforbundet.dk



Henning Lehmann

Formand for fagudvalget
Cand. Pæd. geografi
hl@geografforbundet.dk



Lars Bo Kinnerup

Forlagsbestyrelsen,
Lektor på lærerud-
dannelsen



Jon Bøje Hansen

Fagudvalget, lærer
jonboeje@geograffor-
bundet.dk



Alice Bæk Carlsen

Kursusudvalget, Lærer,
aliceb@geografforbun-
det.dk



Brynjolfur Thorvardsson

Kursusudvalget og hjem-
mesideredaktør, ansat
ved Care Solutions
binni@binni.eu



Jonas Straarup Christensen

Fagudvalget, lærer,
jsc@geografforbundet.dk



Mette Starch Truelsen

Kursusudvalget, kontakt
til redaktionen
Cand.scient geografi
Fuldmægtig Geodata-
styrelsen
mst@geografforbundet.dk



Nikolaj Charles Bunniss

Forlagsbestyrelsen,
Lærer,
ncb@geografforbundet.dk



Susanne Rasmussen

Kursusudvalget
Lærer Århus
sur@geografforbundet.dk



NYHED
KORT I LAG

GO Atlas-portaler

Digitale kort – nu med mange nye interaktive ressourcer

Kortportalerne er netop udkommet i en ny generation af vores platform. Det betyder bl.a., at vi har tilføjet mange nye interaktive ressourcer.

NYHEDER PÅ KORTPORTALERNE:

- Kort i lag (GIS-kort)
- Mulighed for at producere egne kort og temaer
- Nye interaktive værktøjer til kortene
- Avanceret søgefunktion m. stedord og faglige begreber
- Nye faglige temaer og opgaver
- Ny lærervejledning m. bl.a. forslag til anvendelse af kort i undervisningsforløb.

GO ATLAS BESTÅR AF TRE PORTALER:

- *GO Atlas til 1.-6.*
- *GO Atlas til overbygningen*
- *GO Atlas til gymnasiet* (udkommer i ny generation efterår 16)

PRØV GRATIS I EN MÅNED

Bestil på www.goforlag.dk/prøveabonnement

GO
FORLAG